

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

LIETSA

Määräys OPH-700-2022

Hyvinvointilautakunta 2.6.2026 paikallinen osio

Sisällys

1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu.....	3
1.2 Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu.....	4
1.4 Paikallisesti päätettävät asiat	5
2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	14
2.8 Paikallisesti päätettävät asiat	14
3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri	25
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat	27
Varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö.....	32
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	33
Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja	33
Varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä	33
Pielisen-Karjalan varhaiskasvatuksen erityisopettajat	33
Lastenneuvola	33
Perheneuvola	36
Maahanmuuttokoordinaattori	37
Terapeutit.....	37
Kommunikaatio-ohjaaja.....	37
Vammaispalveluiden sosiaaliohjaajat	37
Kuntoutusohjaaja	38
Yhteistyö muiden hyvinvointipalvelujen kanssa	38
Evangelisluterilainen seurakunta	38
Oppilaitosyhteistyö	38
Urheiluseurat.....	38
4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	39
4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys	39
4.7 Paikallisesti päätettävät asiat	40
PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN KÄYTÄNNÖT LIEKSASSA	42
TYÖTAPOJEN VALINTAA JA KÄYTTÖÄ OHJAAVIA PERIAATTEITA LIEKSASSA.....	43
OPPIMISEN ALUEIDEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT LIEKSASSA	44

Pedagoginen toiminnan suunnittelu ja toteutus lähtee lasten ja lapsiryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Lasten osallisuus toiminnan suunnitteluun on keskeistä ja siihen liittyviä käytäntöjä kehitetään ryhmissä.	46
5. Lapsen tuki	46
5.7 Paikallisesti päätettävät asiat	48
KOLMITASOINEN TUKI LIEKSAN VARHAISKASVATUKSESSA	51
LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA TUEN AIKANA LIEKSASSA	57
MONIALAINEN YHTEISTYÖ TUEN AIKANA LIEKSASSA	59
TIEDONSIIRTO VARHAISKASVATUKSEN AIKANA JA SIIRRYTTÄESSÄ ESIOPETUKSEEN	59
6. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus	61
6.1 Paikallisesti päätettävät tarkennettavat asiat	61
7. Toiminnan Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	62
7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	62
7.2 Paikallisesti päätettävät tarkennettavat asiat	63
PALAUTE JA SEN HYÖDYNTÄMINEN LIEKSASSA	65

1. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuslain¹ perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatus suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatusta toteutetaan kehitetään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta². Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti³. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys⁴. Inklusiivisuus on käsitteenä laaja ja se tulee nähdä kaikkia lapsia koskevana ja varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvänä periaatteena, arvona ja kokonaisvaltaisena tapana ajatella. Tämä perusteasiakirja on laadittu inklusion periaatteiden mukaisesti, joita tarkastellaan erityisesti arvoperustaa käsittelevässä luvussa 2, toimintakulttuurin näkökulmasta luvussa 3 ja lapsen tuen näkökulmasta luvussa 5. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisen ohjauksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksellinen tasa-arvo ja laatu sekä luoda yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat varhaiskasvatuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta varhaiskasvatuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset varhaiskasvatusta ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan varhaiskasvatuksen tehtävää kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat lasten kasvuympäristön ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristön muutokset. Lisäksi perusteissa on otettu huomioon lainsäädännön muutokset. Perusteita on valmisteltu sidosryhmäyhteistyössä hyödyntäen uusimpia tutkimus- ja kehittämistyön tuloksia.

¹ Varhaiskasvatuslaki (540/2018)

² Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998)

³ Varhaiskasvatuslaki 3 §

⁴ HE 148/2021 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain muuttamisesta, s. 30–31

~~Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja sitä suunnitellaan paikallisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrää varhaiskasvatuksen järjestämisestä sekä pedagogisista tavoitteista varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä⁵.~~

1.2 Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

Varhaiskasvatuksen paikallisessa suunnittelussa on otettava huomioon tämän perusteasiakirjan määräykset ja sisällöt. Varhaiskasvatusta suunnitellaan siten, että suunnittelu ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti.

Varhaiskasvatuksen järjestäminen sisältää varhaiskasvatuksen suunnittelun lisäksi varhaiskasvatuksen toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen. Paikallinen suunnittelu on strateginen ja pedagoginen työkalu työväline, joka tarkoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjän toimintaa ja toimipaikkojen työtä. Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi laatia tavoitteellisen varhaiskasvatuksen järjestämisen tueksi paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman⁹.

Paikallista suunnittelua tehdessä huomioidaan paikalliset erityispiirteet, eri toimintamuodot, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikallista suunnittelua voidaan tehdä eri varhaiskasvatuksen järjestäjien yhteistyönä. Paikallinen suunnittelu voi tarkoittaa valtakunnallisia perusteita ja paikallisessa suunnittelussa tulee noudattaa lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämiä tavoitteita tai sisältöjä.

Varhaiskasvatuksen suunnittelussa otetaan huomioon paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, kuten

- varhaiskasvatusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma¹⁰
- kotoutumissuunnitelma¹¹
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma¹²
- mahdollinen kulttuurikasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä varmistaa ja antaa edellytykset varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnitella, toteuttaa, arvioida ja kehittää varhaiskasvatusta paikallisesti.

Lapsille ja huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin (ks. lisää arvioinnista luvussa 7). Lasten

näkemykset on selvitettävä ja otettava huomioon¹³ varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esija perusopetuksen edustajille annetaan mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Paikallisen suunnittelun yhteydessä tehdään yhteistyötä kunnan eri hallinnonalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien asiantuntijoiden ja viranomaisten kanssa (luku 3.3).

Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii, että paikallisessa suunnittelussa huomioidaan suomen kielellä, ruotsin kielellä ja saamen kielellä järjestettävä varhaiskasvatus¹⁴. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen järjestäjä huomioi suunnittelussa myös muilla kielillä¹⁵ annettavan varhaiskasvatuksen.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin¹⁶. Paikallisen varhaiskasvatuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallista varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardasta¹⁷ tuotettua arviointitietoa sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen¹⁸ tuottamia arviointityökaluja. Arviointia käsitellään tarkemmin luvussa 7.

Varhaiskasvatuksen järjestäjien tulee laatia ja hyväksyä valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoite koskee myös kunnan hankkimaa avointa varhaiskasvatustoimintaa ja kunnan valvomaa yksityistä lasten päiväkotitoimintaa tai yksityistä perhepäivähoitoa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia kaikkia toimintamuotoja koskevaksi (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta) tai kullekin toimintamuodolle erikseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjät voivat sopia järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, arvioitaessa ja kehitettäessä.⁵

Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Suunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, mahdolliset pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset. Paikalliset suunnitelmat voivat tarkentaa valtakunnallisia perusteita, mutta ne eivät voi sulkea pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä.

Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon muut paikallisella tasolla tehtävät suunnitelmat, kuten

- varhaiskasvatusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat
- esiopetuksen opetussuunnitelma

⁵ Varhaiskasvatustilasto 22 §

- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁶
- kotoutumissuunnitelma⁷
- yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma⁸.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstölle, huoltajille sekä lapsille annetaan mahdollisuus osallistua paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen⁹.

Lapsen kasvun ja oppimisen polun jatkuvuuden ja eheyden turvaamiseksi esi- ja perusopetuksen edustajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tehdään yhteistyötä kunnan eri hallinnonalojen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa (luku 3.3).

Varhaiskasvatuksen järjestäjä hyväksyy varhaiskasvatussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa varhaiskasvatusta varten¹⁰.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin¹¹. Paikallisen varhaiskasvatuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallista varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardasta¹² tuotettua arviointitietoa sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen¹³ tuottamia arviointityökaluja. Arviointia käsitellään tarkemmin luvussa 7.

1.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja **Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii, että paikallisessa suunnittelussa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Järjestäjä tarkentaa paikallisen suunnittelun avulla lain velvoittamista sekä tässä asiakirjassa määrättävistä**

⁶ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § (1292/2013)

⁷ Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) 15 §

⁸ Suositus

⁹ Varhaiskasvatuslaki 20 §

¹⁰ Varhaiskasvatuslaki 8 §

¹¹ Varhaiskasvatuslaki 24 §

¹² Varhaiskasvatuslaki 65–73 §

¹³ Laki kansallisen koulutuksen arviointikeskuksesta (1295/2013)

asioista, sopii tarvittavien tahojen kanssa yhteisistä toimintatavoista ja konkretisoi varhaiskasvatuksen toteuttamista ja kehittämistä toimipaikoissa. Paikallisen suunnittelun avulla järjestäjä huolehtii tavoitteellisen varhaiskasvatuksen toteutumisen edellytyksistä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatuksen järjestäjän päättämällä tavalla tässä luvussa ja muualla näissä perusteissa kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään kunkin pääluvun lopussa, mitä paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tulee kyseisen luvun osalta päättää ja kuvata.

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa voidaan käyttää perustetextiä. Olennaista on kuitenkin avata ja konkretisoida tekstiä siten, että se ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen toteuttamista ja kehittämistä paikallisesti.

Paikallisesti voidaan laatia erilliset suunnitelmat varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoille. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan laatia myös järjestäjien yhteistyönä.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan hyväksyä kokonaan tai osittain joko kunta-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisena. Yksityisen palveluntuottajan varhaiskasvatussuunnitelma voidaan hyväksyä edellä mainituin periaattein tai koko palveluntuottajan toimintaa koskevana.¹⁴ Paikallista suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti ja sitä kehitetään arvioinnin pohjalta.

Paikallista suunnitelmaa laadittaessa varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää **Paikallista suunnittelua tehdessä varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää ja tarkentaa**

- millä kielillä varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään **Miten paikallisessa suunnittelussa, huomioidaan ne kielet, joilla varhaiskasvatusta järjestetään 36**
- laaditaanko varhaiskasvatussuunnitelma kokonaan tai osittain järjestäjä-, yksikkö-, ryhmä-, toimintamuotokohtaisena tai alueellisina suunnitelmina **Miten varhaiskasvatuksen järjestäjät tekevät yhteistyötä varhaiskasvatuksen kehittämiseen liittyen 37**
- millaista varhaiskasvatussuunnitelman millaista paikallisen suunnittelun rakennetta, asioiden käsittelyjärjestystä ja julkaisutapaa käytetään ja miten **paikallisesta suunnittelusta viestitään**
- Miten järjestäjä varmistaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on edellytykset osallistua paikalliseen suunnitteluun ja kehittämiseen
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta. Järjestäjä määrittelee laadintaan, seurantaan ja arviointiin liittyvän yhteistyön ja vastuut varhaiskasvatuslain sekä näiden perusteiden mukaisesti. Lisäksi annetaan huoltajille mahdollisuus valmistautua keskusteluun hyvissä ajoin.
- miten varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen **varhaiskasvatuksen suunnitteluun sekä miten lapsen näkemykset huomioidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan laatiessa 38.**
- miten yhteistyö esiopetuksen, perusopetuksen ja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen **terveydenhuollon** asiantuntijoiden sekä muiden tarvittavien yhteistyökumppaneiden kanssa toteutetaan varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa

¹⁴ Varhaiskasvatuslaki 22 §

- Varhaiskasvatuksen salassa pidettävien tietojen siirtymiseen ja vaihtamiseen liittyvät käytännöt
- miten paikalliset erityispiirteet, varhaiskasvatuksen erilaiset järjestämisen tavat, kehittämisen tavoitteet sekä lapsia koskevat muut paikalliset suunnitelmat otetaan varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa huomioon
- Lapsen tukeen liittyvien hallintopäätösten 39 laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta (katso luku 5)
- miten paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman paikallista varhaiskasvatusta tarkentavan suunnittelun toteutumista arvioidaan järjestäjien ja henkilökunnan toimesta ja miten sitä kehitetään sekä miten huoltajien ja lasten osallisuus huomioidaan (katso myös luku 7).

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan

- lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta. Kuvauksessa määritellään laadintaan, seurantaan ja arviointiin liittyvä yhteistyö ja vastuut varhaiskasvatustilain sekä näiden perusteiden mukaisesti
- varhaiskasvatuksen salassa pidettävien tietojen siirtämiseen ja vaihtamiseen liittyvät käytännöt
- tukeen liittyvien hallintopäätösten¹⁵ laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta.

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEET JA SITÄ TARKENTAVA VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELU : LIEKSASSA LAADITAAN—ON LAADITTU PAIKALLINEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA JA SITÄ PÄIVITETÄÄN TARVITTAESSA.

Lieksan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu varhaiskasvatuksen perusteiden yhteyteen. Paikallisesti päätetyt asiat on kirjattu perusteiden jokaisen luvun loppuun valokuvien perään.

Lieksan kaupungin paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) on laadittu yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa koko varhaiskasvatuksen yhteiseksi työvälineeksi. Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaisesti tavoitteena on edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista Lieksassa.

Lieksan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on yhteinen varhaiskasvatuksen kaikille kunnallisille toimintamuodoille sekä yksityisille palvelun tuottajille. Lieksan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ovat osallistuneet päiväkotien, ryhmäperhepäivähoidon, perhepäivähoidon, esiopetuksen ja erityiskasvatuksen työntekijät. Lisäksi on konsultoitu mm. erityisopetuksen, lastenneuvolan, perheneuvolan, lastensuojelun, varhaisen tuen palveluiden sekä vammaispalveluiden edustajia.

Lieksan varhaiskasvatuksen paikallinen suunnitelma tarkentuu edelleen toimipaikkojen ja ryhmien omassa tavoitteissa (ryhmävasu) ja toimintasuunnitelmissa.

¹⁵ Varhaiskasvatustilain 15 e §

Varhaiskasvatukseen osallistuneille lapsille ja heidän huoltajilleen on tehty asiaan liittyvä kysely keväällä 2022. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkastellaan, arvioidaan ja kehitetään yhteistyössä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa vuosittain.

Varhaiskasvatuksessa on käytössä valtakunnallinen Valssi – varhaiskasvatuksen laadunarviointijärjestelmä, jonka avulla kehitetään ja arvioidaan varhaiskasvatusta Lieksassa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö on saanut varhaiskasvatussuunnitelman päivitykseen liittyvää materiaalia ja vastannut asiaan liittyviin kyselyihin yhteisten keskustelujen ja kokoontumisten lisäksi. Myös koulutukseen osallistuminen on ollut mahdollista. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti ohjausryhmässä yhteisesti sovittujen tavoitteiden pohjalta. Henkilöstöllä on lisäksi mahdollisuus päivittää osaamistaan omien mielenkiinnonkohteiden ja tarpeiden mukaan.

Lieksan varhaiskasvatuksessa pedagogiikan painottuminen näkyy tietoisuutena lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin toteutuksessa. Leikin merkitys ja sen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen on keskeistä. Aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus lähtee lapsen tarpeista; mm. vahvuuksista, mielenkiinnon kohteista ja yksilöllisistä tarpeista.

Lieksan paikallisessa varhaiskasvatuksessa toteutetaan positiivista pedagogiikkaa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Positiivinen pedagogiikka korostaa mm. myönteisyyttä, ihmissuhteiden aitoutta sekä lapsen osallisuutta ja onnistumisen kokemuksia. Inklusiivisen kasvatuksen tavoitteena on edistää kaikkien lasten oppimista ja hyvinvointia. Se on mahdollisimman laadukasta opetusta ja kasvatusta, joka mahdollistaa lasten osallisuuden ja tasavertaisuuden. Inklusio vaatii monimuotoisia ja joustavia järjestelyjä arjessa sekä moniammatillista yhteistyötä.

Paikallisina erityispiirteinä korostuvat mm. luontoon liittyvät asiat, lähiympäristön tarjoamat mahdollisuudet sekä yrittäjyyskasvatus. Paikallisuuden toteutumista käytännössä pohditaan toimipaikoissa ja ryhmissä lasten, huoltajien ja henkilöstön kesken. Valtakunnallisten perusteiden mukainen Lieksan varhaiskasvatussuunnitelma hyväksytään **suomen kielellä suomeksi** ja otetaan käyttöön elokuussa 2022–2026 Paikallinen suunnitelma julkaistaan sähköisenä ja tulostettavana asiakirjana Lieksan kaupungin kotisivuilla ([www.lieksa.fi/kasvatus ja opetus/varhaiskasvatus](http://www.lieksa.fi/kasvatus_ja_opetus/varhaiskasvatus)). **Elokuussa 2026 toimintansa aloittaa myös kodassa toimiva metsäryhmä Pihkanokat, joka valmistuu Partalanmäen päiväkodin läheisyyteen.**

LIEKSAN PAIKALLISEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN		
TAPA	TAVOITE / TOTEUTUS / AIKATAULU	VASTUU / OSALLISTUJAT
Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen ohjausryhmä.	Ryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa pohtimaan varhaiskasvatuksen ajankohtaisia asioita. Ryhmän tehtävä on toiminnan arviointi, kehittäminen ja yhteiset linjaukset sekä arjen käytäntöihin liittyvät asiat. Työvälineenä mm. Valssi – valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä sekä valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma. VASUn toteutukseen ja päivitykseen liittyvä koordinointi.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Yhdyesiohjaaja Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstölle tarkoitetut kasvatussillat toimipaikkakohtaisesti	VASUn toteutukseen ja käytäntöihin liittyvä pedagoginen pohdinta yhdessä koko henkilöstön kanssa sekä arviointi ja kehittäminen. Työvälineenä mm. Valssi – valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä. Kasvatussillat pidetään vähintään kerran syksyllä ja kerran keväällä	Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Päiväkotien kasvatushenkilöstö
Lieksan kaupungin varhaiskasvatushenkilöstön työkokoukset.	Varhaiskasvatuksen ajankohtaisten asioiden pohtiminen, toimintamuotojen yhteinen arviointi ja kehittäminen. Työvälineenä mm. Valssi – valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä. Pidetään kerran syksyllä ja kerran keväällä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö

Eri toimintamuotojen työpaikkakokoukset / suunnittelupalaverit / perhepäivähoidon tiimipalaverit.	<p>Varhaiskasvatuksen ajankohtaiset asiat, toiminnan toteutus, arviointi ja kehittäminen.</p> <p>Perhepäivähoidon kehittäminen Vasun mukaisesti. Ryhmäperhepäiväkotien ja kotiperhepäivähoidon toiminnan suunnittelu.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat Yhdysopettaja Varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö Vastaavat ryhmäperhepäiväkotien lastenhoitajat</p>
<p>Päiväkotien suunnitelmat (molemmat päiväkodit pohtivat omansa).</p> <p>Ryhmien omat suunnitelmat (Ryhmävasu)</p>	<p>Pedagogisesti toteutettavan toiminnan väline. Miten varhaiskasvatus toteutuu meillä? Tehdään / päivitetään syksyllä ja keväällä; asiat kirjataan. Yksiköiden yhteiset suunnitelmat antavat pohjan ryhmävasuihin.</p> <p>Myös kesätoimintaan liittyvät suunnitelmat tehdään ja kirjataan yksiköittäin (keväällä).</p> <p>Vasun perusteiden, paikallisen suunnitelman ja päiväkotien yhteisten suunnitelmien käytännön toteutus ryhmissä kirjataan ryhmävasuihin; mm. ryhmän vahvuuksia, arvojen tarkennusta / avaamista, tavoitteita, arjen käytäntöjä, toimintatapoja, kehittämiskohteita jne. Yhteisesti sovittuihin asioihin palataan ja tarkennetaan toiminnan edetessä. Myös huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon.</p>	<p>Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö</p> <p>Yhteinen ryhmävasulomake käytössä</p>
Varhaiskasvatuksen opettajien päiväkotisuunnittelupalaverit.	<p>Sovitaan ajankohdat toimipaikkakohtaisesti; noin kerran kuukaudessa.</p> <p>Palaverissa pohditaan ja suunnitellaan pedagogiikan ja toiminnan toteutumiseen liittyviä asioita; mm. yhteisiä linjauksia, käytäntöjä, vastuun jakamista, lasten vasujen laatimiseen liittyviä asioita sekä tuen tarpeen toteutumista.</p>	<p>Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen opettajat Päiväkotien johtaja</p>
Koko Lieksan kaupungin päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajien Yhteistyöryhmä. Perhepäivähoitoa edustaa varhaiskasvatusjohtaja.	<p>Vastuuvuorot sovitaan koko varhaiskasvatuksen vuosikellon kokoamisen yhteydessä syksyllä. Toteutuvat syksyllä ja keväällä.</p> <p>Palaverissa pohditaan pedagogiikan toteutumiseen liittyviä asioita; mm. käytäntöjä, kehittämistä ja yhteistyön toteutumista. Mentorointiin ja toimivien käytänteiden jakamiseen liittyviä asioita pyritään kehittämään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutukseen liittyvät asiat ovat myös esillä.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat Varhaiskasvatuksen opettajat</p>
Lieksan varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä	<p>Käydään läpi yleisen, tehostetun ja erityisen tuen ajankohtaiset asiat.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat Varhaiskasvatuksen opettajat Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p>
<p>Huoltajien tapaamiset. Huoltajaillat.</p> <p>Huoltajakyselyt</p>	<p>Huoltajien kuuleminen. Toiminnan arviointi ja kehittäminen.</p> <p>Huoltajakyselyitä toteutetaan toimipaikoissa kerran vuodessa; sisältö lähteen ryhmän omista tarpeista.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen opettajat</p>

	Huoltajaillat tai vastaavat pidetään ryhmissä vähintään kerran vuodessa. Asiasta päätetään toimipaikka-/ryhmäkohtaisesti.	Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö
Henkilöstökysely	Koko Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstön kuuleminen. Arviointi ja kehittäminen.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskysely Lieksan varhaiskasvatuksen asiakkaille.	Huoltajien kuuleminen ja käytäntöjen kehittäminen. Toteutetaan kerran vuodessa keväällä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä
Kysely lapsille varhaiskasvatuksesta. / esiopetuksesta	Lasten näkökulman saaminen. Arviointi ja kehittäminen. Käytännön toteutus pohditaan ryhmissä. Kysely tehdään lapsiryhmissä kerran vuodessa syksyllä. Yhteinen kyselypohja sähköisenä. Esiopetuksessa ryhmien omat kyselylomakkeet.	Päiväkotien johtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö
Varhaiskasvatussuunnitelman ja siihen liittyvien asioiden käytäntöön vieminen	Syksyllä varhaiskasvatusalueiden yksiköiden syksyn / kevään suunnittelussa, kasvatusilloissa ja koko varhaiskasvatuksen työkokouksissa. Yhteisiä vasuun liittyviä lomakkeita tarkastellaan paikallisen suunnitelman päivittämisen yhteydessä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö
Lieksan paikallisen VASU:n päivitys.	Arviointi, kehittäminen ja muutosten kirjaaminen. Asiaa tarkastellaan kerran vuodessa syksyllä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä
Lieksan kaupungin koko varhaiskasvatuksen vuosikello.	Vuosikelloon kirjataan mm. varhaiskasvatuksen yhteiset työkokoukset, yhteistyöpalaverit, kasvatusiltojen ajankohdat ja tiedossa olevat koulutukset. Kootaan syksyllä ja keväällä.	Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä Päiväkotien johtaja
Varhaiskasvatuksen yksikkö-/ryhmäkohtainen vuosikello.	Vuosikelloon sisältyy yksikön/ryhmän yhteisesti sovitut asiat. Yksiköiden vuosikello laaditaan syksyllä ja keväällä.	Vastaava varhaiskasvatuksen opettaja Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN LAATIMISEEN LIITTYVÄT PERIAATTEET JA SEN SISÄLTÄMÄT ASIAKIRJAT LIEKSASSA

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu) laaditaan perusteiden mukaisesti kaikille Lieksan varhaiskasvatuksessa oleville lapsille yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa. Mukana voi olla myös muita asiantuntijoita. Lähtökohtana ovat lapsen etu ja tarpeet sekä suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatus, opetus ja hoito. Lapsen vasu on pedagoginen asiakirja ja se laaditaan sähköisesti Daisyssa. Lapsen tuen tarve kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan (katso luku 5).

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvatuksen ja huoltajien välinen yhteistyöväline. Se on myös varhaiskasvatuksen työväline sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen henkilöstön kesken. Sen avulla toteutetaan yksilöllistä varhaiskasvatusta. Tarkoituksena on lapsen kasvatuksen, opetuksen sekä hoidon tukeminen ja seuraaminen luottamuksellisessa yhteistyössä huoltajien kanssa. Kun lapsi vaihtaa ryhmää, toimii lapsen vasu –lomake tiedon jakamisen välineenä siirtymätilanteessa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan ensimmäisen kerran viimeistään kolmen kuukauden kuluttua varhaiskasvatuksessa aloittamisen jälkeen. Vuorohoidossa tilannetta arvioidaan tapauskohtaisesti, kuitenkin niin, että keskustelu toteutuu noin puolen vuoden kuluessa varhaiskasvatuksen alkamisen jälkeen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa, kun toiminnalle asetetut tavoitteet muuttuvat tai toteutuvat, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Lieksassa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan positiivisen pedagogiikan ja inklusion periaatteiden mukaisesti. Lapsen kehitys- ja ikätaso otetaan huomioon sekä lapsen vasun laadinnassa että arvioinnin kaikissa vaiheissa. Lapsen vasun laadinnassa on keskeistä lapsen tunteminen, kuuleminen ja havainnointi. Lapsen kuvailussa tarkastellaan hänen toimintaansa eri tilanteissa ja oppimisympäristöissä sekä tunnustetaan aikuisen oman toiminnan ja pedagogiikan vaikutus lapsen toimintaan. Lapsen havainnointi ja siihen perustuva toiminnan suunnittelu alkaa heti lapsen tutustumiskäynnistä varhaiskasvatuspaikkaan. Lapsen vasuun kirjataan aikuisen toimenpiteet lapsen tarpeisiin vastaamisesta.

Lapsen vasussa tavoitteet asetetaan varhaiskasvatustoiminnalle ja arviointi kohdistuu toiminnan järjestelyihin ja toteutettuun pedagogiikkaan. Lapsen vasuun kirjatut tavoitteet otetaan huomioon ryhmän toiminnan suunnittelussa ja oppimisympäristöön liittyvissä ratkaisuissa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma arkistoidaan arkistosäädösten mukaisesti ja säilytetään pysyvästi kaupungin arkistointisäännösten mukaisesti.

ASIA	TAVOITTEET JA AIKATAULU	VASTUU / OSALLISTUJAT
Lapsen tutustumiskäyntiin liittyvä lomake.	Helpottaa ja varmistaa tiedonkulkua ja vähentää päällekkäisyyksiä. Lomaketta päivitetään lapsen vaihtaessa ryhmää.	Tutustumiskäynnistä vastannut kasvatushenkilö, joka välittää myös lomakkeen tarvittaessa eteenpäin esim. lapsen vuorohoitoon osallistuville muille työntekijöille.
Lapsen tiedot varhaiskasvatukseen – lomake=varhaiskasvatussopimus	Annetaan heti hoitosuhteen alussa. Lomakkeen tietojen päivityksestä huolehtii lapsiryhmän henkilökunta. Lomake päivitetään syksyisin. Lomake palautetaan mahdollisimman pian takaisin hoitopaikkaan.	Varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen lastenhoitajien ja muun henkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja. Päiväkodeissa ja ryhmäperhepäivähoidossa on käytössä samanlainen lomake. Perhepäivähoidossa on oma lomake.
Lapsen vasun toteuttaminen.	Henkilökunta vastaa keskustelun ja lomakkeen täyttämiseen liittyvistä asioista sekä huolehtii, että sovitut asiaperit on täytetty asianmukaisesti. Katso edellä olevat kirjaukset. Varhaiskasvatussuunnitelma tehdään viimeistään kolmen kuukauden kuluttua lapsen aloituksesta, vuorohoidossa kuuden kuukauden kuluessa. Lapsen sähköiseen vasuun kirjataan seuraavan päivityksen ajankohta. Tietosuojaan liittyvät asiat otetaan huomioon.	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisesta vastaa varhaiskasvatusjohtaja / päiväkotien johtaja Päiväkodit: Varhaiskasvatuksen opettajat yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Pedagogiikan toteuttamisvastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla. Ryhmäperhepäivähoito –Vastaava lastenhoitaja yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa, jotka yhdessä huolehtivat suunnitelmien laadinnan toteuttamisesta ja niiden toteutumisen seurannasta perusteiden mukaisesti. Perhepäivähoito: Perhepäivähoitaja yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa, jotka yhdessä huolehtivat suunnitelmien laadinnan toteuttamisesta ja niiden toteutumisen seurannasta perusteiden mukaisesti.
Lapsen vasun toteuttaminen tuen tarpeessa oleville lapsille (Katso luku 5).	Lapsen tarvitsema tuki suunnitellaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa.	Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä

	<p>Tuen muotojen valikoima käydään läpi ja valitaan tarvittavat: pedagogiset keinot, rakenteelliset keinot, hoidolliset keinot sekä määritellään yhteistyö ja tukipalvelut.</p> <p>Hallintopäätökset yleisen tuen tukipalvelujen ja tehostetun tuen osalta tekee varhaiskasvatusjohtaja. Erityisen tuen ja pidennetyt oppivelvollisuuden osalta hyvinvointijohtaja.</p> <p>Katso luku 5.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettajat / varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa.</p> <p>Mukana voi olla myös muita asiantuntijoita.</p>
Mahdolliset muut lapsen vasu:n liitteet.	<p>Palautteet, selvitykset, lausunnot, kuntoutussuunnitelmat, Hojks, jne.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja.</p>
Lapsen omia ajatuksia ja toiveita varhaiskasvatuksesta.	<p>Koko henkilöstöllä on vastuu lapsen osallistamisesta ja keinojen löytämisessä lapsen näkökulman tavoittamiseksi.</p> <p>Toteutus on pedagogisesti suunniteltua.</p> <p>Ryhmissä päätetään käytännön keinot / välineet toteutuksesta.</p> <p>Esim. haastattelu, kädentöitä, lapsen oma vihko tms.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja.</p>
Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyölomake: Yhteistyöväline varhaiskasvatuksen, huoltajien ja lastenneuvolan henkilöstön kesken. Lomake siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.	<p>Käytetään Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen neuvolayhteistyölomakkeita; lomake alle 3-vuotiaille ja lomake 3–5-vuotiaille.</p> <p>Tarvittaessa voidaan käyttää avointa lomaketta.</p> <p>Lomakkeen täyttää ensin huoltaja ja sitten varhaiskasvatuksen kasvatustyöntekijä.</p> <p>Varhaiskasvatuspaikka huolehtii lomakkeen täyttämisen toteutumisesta ja toimittaa lomakkeen neuvolaan. Lomake palautuu neuvolasta varhaiskasvatuspaikkaan.</p> <p>Neuvolalomake siirtyy lapsen vasun mukana esiopetukseen.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja.</p> <p>Tiedonsiirto tapahtuu huoltajien luvalla.</p> <p>Yhteiset lomakkeet koko varhaiskasvatuksessa.</p>
Lapsen lääkehoitosuunnitelma.	<p>Katso Lieksan kaupungin lääkehoitoon liittyvät asiakirjat.</p> <p>Lapsen lääkehoitosuunnitelman laadinnasta huolehtii pitkäaikaisesta lääkehoitoa vaativissa tilanteissa lapsen huoltaja yhteistyössä hoitavan lääkärin kanssa.</p> <p>Ryhmän henkilökunta käy hoitoon liittyvät asiat läpi huoltajan ja mahdollisesti terveydenhuollon henkilöstön kanssa. Koko henkilökunnan, myös sijaisten tulee olla perillä sovitusta käytännöistä.</p> <p>Ryhmässä lääkkeitä säilytetään asianmukaisesti lääkehoitosuunnitelmassa mainitussa paikassa.</p>	<p>Lapsen huoltaja. Lasta hoitavan ryhmän henkilöstö.</p> <p>Pitkäaikaisessa lääkehoidossa olevan lapsen lääkitykseen liittyvien käytäntöjen siirtymisestä ryhmästä toiseen vastaa lapsen oman ryhmän henkilökunta; esim. vuoroahoito, varahoito. AINA SUULLISESTI SOPIEN.</p> <p>Hoidolliseen tukeen liittyvät käytännöt kirjataan tapauskohtaisesti ryhmissä. Tiedonsiirto varmistetaan, katso luku 5.</p> <p>Yhteiset lomakkeet koko varhaiskasvatuksessa.</p>
Palaute varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.	<p>Palaute laaditaan toukokuussa ennen esiopetusvuoden alkua. Palaute annetaan vanhemmille sekä toimitetaan varhaiskasvatuspaikasta tulevalle esiopetuksen opettajalle. Myös mahdollisia muita asiakirjoja voidaan toimittaa suoraan esiopetuksen opettajalle vanhempien luvalla. Ennen esiopetuksen alkua pidetään siirtopalaveri.</p> <p>Tiedonsiirto tapahtuu aina huoltajan luvalla.</p>	<p>Päiväkodeissa varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.</p> <p>Yhteinen 'palaute varhaiskasvatuksesta'</p>

		-lomake esiopetukseen.
Lapsen vasun säilyttäminen: kaikki asiakirjat.	Säilytetään varhaiskasvatuspaikassa, yhdessä nipussa lapsen vasuun liittyvien asiakirjojen kanssa. Tarkempi ohjeistus varhaiskasvatuksen siirtolomakkeessa.	Salassa pidettäviä. Varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitaja.
Lapsen vasu:n palautuminen huoltajille.	Paperiset vasulomakkeet palautuvat huoltajalle esiopetuksen opettajan toimesta esiopetuksen päättyessä keväällä. Lapsen huoltaja voi tulostaa lapsensa eVasun itselleen.	Esiopettaja palauttaa lomakkeen huoltajalle.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman arkistoinnin käytännöt.	Varhaiskasvatuksessa arkistoidaan keväällä paperisten vasujen kopiot. Esiopetuksen opettaja arkistoi tulostetun eVasun ja varhaiskasvatuksessa laaditun arviointilomakkeen esiopetusvuoden keväällä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatuksen opettaja Hallintoavustaja.

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jolla on monia tehtäviä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämäänsä tai opiskeluun.

2.8 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa **Suunniteltaessa varhaiskasvatusta paikallisesti** keskustellaan siitä, mitä tässä luvussa määrätyt varhaiskasvatuksen tehtävät ja yleiset tavoitteet (luvut 2.1-2.3 ja 2.6) merkitsevät ja miten varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta voidaan huolehtia eri toimintamuodoissa. **Lisäksi paikallisesti keskustellaan miten arvoperusta (luku 2.4), oppimiskäsitys (luku 2.5) ja laaja-alainen osaaminen (2.7) huomioidaan paikallisessa suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.**

~~Luku 2 sisältää osia, jotka ovat tarkoituksenmukaista sisällyttää osaksi paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tällaisia osia ovat:~~

- ~~• varhaiskasvatuslain mukaiset tavoitteet~~
- ~~• arvoperusta (luku 2.4)~~
- ~~• oppimiskäsitys (luku 2.5) ja~~
- ~~• laaja-alainen osaaminen (luku 2.7).~~

~~Näihin osuuksiin voidaan tehdä paikallisia lisäyksiä.~~

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa **Paikallisesti** kuvataan **päätetään ja tarkennetaan** lisäksi

- varhaiskasvatuksen järjestäminen ja eri toimintamuodot sekä niiden välinen yhteistyö paikallisesta näkökulmasta
- **miten neuvontaa ja ohjausta tarjotaan varhaiskasvatukseen oikeutettujen lasten huoltajille heidän käytettävissään olevista varhaiskasvatuspalveluista**
- **periaatteet, joilla lapsiryhmät muodostetaan, esimerkiksi lasten ikä, sisarussuhteet tai tuen tarve**
- **paikalliset siirtymäkäytännöt, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksessa, siirtyä varhaiskasvatuksen aikana toiseen ryhmään tai toiseen toimipaikkaan sekä lapsen siirtyessä esiopetukseen tai toisen varhaiskasvatuksen järjestäjän toimintaan.**

~~Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoille voidaan laatia erilliset varhaiskasvatussuunnitelmat luvun 1.2 mukaisesti.~~

Arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä laaja-alaisen osaamisen ja **lapsen kasvun ja oppimisen polulle asetettuja tavoitteet** otetaan huomioon ja niitä **tavoitteita** syvennetään **seuraavissa** luvuissa, joissa käsitellään toimintakulttuuria, pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä lapsen tukea.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET LIEKSASSA

VARHAISKASVATUKSEN JÄRJESTÄMINEN LIEKSASSA

Lieksan kaupunki on monimuotoinen ja pinta-alaltaan laaja. Luontoon liittyvä ja vuodenaikojen mukanaan tuoma vaihtelu vaikuttavat vahvasti lieksalaisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen.

Varhaiskasvatuksen palveluita tarjotaan sekä taajamassa että haja-asutusalueilla. Varhaiskasvatus toteutuu päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoitopaikoissa ja perhepäivähoitopaikoissa. **Varhaiskasvatusta toteutetaan myös metsäryhmässä elokuusta 2026 alkaen.**

Tavoitteena on tarjota lapsen kasvua ja kehitystä mahdollisimman hyvin tukevaa toimintaa perheiden tarpeisiin sopivalla tavalla. He saavat tietoa eri toimintamuotojen toiminnasta ja ominaispiirteistä palveluohjauskeskusteluissa päiväkotien johtajan tai varhaiskasvatusjohtajan kanssa. Tietoa saa myös Lieksan kaupungin verkkosivuilta.

Lieksan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa eri toimintamuotojen käytäntöihin ja vahvuuksiin liittyviä asioita on pyritty pohtimaan yksilöllisesti (paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa) asioiden niin vaatiessa.

TOIMINTA-MUOTO	LIEKSALAISIA KÄYTÄNTÖJÄ / VAHVUUKSIA
Päiväkodit	<p>Toiminta tapahtuu lapsiryhmissä, joissa toiminta- ja oppimisympäristöt on pyritty suunnittelemaan lasten tarpeiden mukaan.</p> <p>Luonnon ja vuodenaikojen monipuolinen hyödyntäminen toiminnassa on mahdollista.</p> <p>Leikin tarjoamat mahdollisuudet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Kummallakin päiväkodilla on oma vastaava varhaiskasvatuksen opettaja, jonka keskeinen tehtävä on toteuttaa ja kehittää päiväkotien pedagogista toimintaa yhteistyössä päiväkotien johtajan kanssa.</p> <p>Henkilökunnan osaaminen on monipuolista ja koulutus antaa hyvät lähtökohdat toiminnan pedagogiseen suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja kehittämiseen.</p> <p>Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa jokaisessa ryhmässä toiminnan pedagogisuudesta, asianmukaisesta suunnittelusta ja toteutumisesta, tiedottamisesta sekä monialaisesta yhteistyöstä yhteistyössä muun henkilöstön kanssa.</p> <p>Kaikilla lapsilla on oikeus tukitoimiin. Lasten mahdolliset tukitoimet toteutuvat monialaisessa yhteistyössä inklusion periaatteiden mukaan.</p> <p>Päiväkoti-Oravassa toimii integroitu pienryhmä.</p> <p>Työyhteisö antaa välitöntä tukea arjen asioissa. Säännölliset palaveri- suunnittelu käytännöt on luotu.</p> <p>Varahoidon järjestelyt toteutuvat pääsääntöisesti omissa päiväkodeissa.</p> <p>Päiväkodit toimivat ryhmäperhepäivähoidon ja perhepäivähoidon varahoitopaikkoina.</p> <p>Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja työskentelee päiväkodeissa.</p> <p>Päiväkodeissa voi työskennellä tarvittaessa puheterapeutti, fysioterapeutti, toimintaterapeutti ja erityisopettaja.</p>
Ryhmä-perhepäivähoito	<p>Lapsiryhmä toimii varhaiskasvatukseen varatuissa tiloissa.</p> <p>Luonnon ja vuodenaikojen monipuolinen hyödyntäminen toiminnassa on mahdollista.</p> <p>Leikin tarjoamat mahdollisuudet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Työyhteisö antaa välitöntä tukea arjen asioissa. Säännölliset palaverikäytännöt on luotu.</p> <p>Varhaiskasvatusjohtaja vastaa pedagogisesta toiminnan ohjauksesta.</p> <p>Lasten mahdolliset tukitoimet toteutuvat monialaisessa yhteistyössä inklusion periaatteiden mukaan.</p> <p>Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja työskentelee ryhmäperhepäivähoidossa.</p>
Perhepäivähoito	<p>Kodikas ja rauhallinen toimintaympäristö.</p> <p>Luonnon ja vuodenaikojen monipuolinen hyödyntäminen toiminnassa on mahdollista.</p> <p>Leikin tarjoamat mahdollisuudet otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>Tavoitteena on antaa aikaa lapselle kiirettömässä toimintaympäristössä.</p> <p>Lapsille annetaan aikaa ikätason mukaiseen leikkiin.</p>

	<p>Päivärytmi on mahdollista sovittaa ryhmän päivittäisten tarpeiden mukaan. Hoito-ajat on mahdollista sopia joustavasti. Tiedon kulku huoltajien ja hoitajan välillä mahdollistaa selkeän yhteistyön. Työyhteisön tukea hoitajat saavat säännöllisissä tiimikokouksissa. Varahoito toteutuu perhepäivähoidon sisäisinä järjestelyinä, päiväkodissa tai ryhmäperhepäivähoidossa. Varhaiskasvatusjohtaja vastaa pedagogisesta toiminnan ohjauksesta. Lasten mahdolliset tukitoimet toteutuvat monialaisessa yhteistyössä inklusion periaatteiden mukaan. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja työskentelee perhepäivähoidossa.</p>
Vuorohoito	<p>Lasten vuorohoitoa järjestetään niiden perheiden lapsille, jotka tarvitsevat sitä huoltajan työn, yrittäjyyden tai opiskelujen vuoksi. Tavoitteena on tarjota turvallista ja lapsen kehitystasoa vastaavaa varhaiskasvatusta, opetusta ja hoitoa. Lieksassa vuorohoitoa järjestetään päiväkodeissa ja ryhmäperhepäivähoidossa. (Koli) Vuorohoidon käytännöt tarkentuvat varhaiskasvatuspaikkakohtaisesti.</p> <p>Ennen vuorohoidon aloittamista varhaiskasvatuksen henkilöstö selvittää huoltajille vuorohoidon toteutukseen liittyviä käytännön asioita. Yhteinen keskustelu avaa sekä vuorohoidon toteutukseen että huoltajien arkeen liittyviä asioita, mikä lisää ymmärrystä puolin ja toisin. -Lasten huoltajien kanssa keskustellaan epäsäännöllisen varhaiskasvatukseen osallistumisen vaikutuksista lapsen arkeen.</p>

ERI TOIMINTAMUOTOJEN VÄLINEN YHTEISTYÖ LIEKSASSA

YHTEISTYÖMUTOTO	TOTEUTUMINEN / TOIMINTA	VASTUU / OSALLISTUJAT
Koko varhaiskasvatuksen henkilöstön työkokoukset.	Järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa (syksyllä ja keväällä).	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Suunnittelu varhaiskasvatuksen ohjausryhmässä. Koko varhaiskasvatuksen henkilöstö.
Kasvatusillat koko henkilöstölle.	Päiväkodeissa järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa (syksyllä ja keväällä). Perhepäivähoidossa kokoonnutaan kerran kuukaudessa.	Päiväkotien johtaja. Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat. Koko muu varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö.
Toiminnallisia tapahtumia ja vierailuja lapsiryhmien kesken (pk / ryhmäperhepäivähoito / pph)	Päätetään toimipaikkakohtaisesti teemoista ja toteutuksesta.	Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat. Koko muu varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö.
Koko henkilöstön yhteiset koulutustilaisuudet	Koulutukseen osallistutaan tarjonnan mukaan. Varhaiskasvatuksen ohjausryhmässä pohditaan koko henkilöstölle tarjottavaa koulutusta Koulutuksia kirjataan mahdollisuuksien mukaan koko varhaiskasvatuksen vuosikelloon. Henkilöstö voi hakeutua omatoimisesti tarjolla olevaan koulutukseen esimiehen luvalla. Myös työnantaja voi velvoittaa henkilöstöä osallistumaan tarpeelliseksi katsomaansa koulutukseen.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä Koko muu varhaiskasvatuksen henkilöstö.
Lieksan kaupungin päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajien yhteistyöryhmä.	Toteutuvat syksyllä ja keväällä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja

	<p>Vastuuvuorot sovitaan koko varhaiskasvatuksen vuosikellon kokoamisen yhteydessä syksyllä varhaiskasvatuksen ohjausryhmässä.</p> <p>Palaverissa pohditaan pedagogiikan toteutumiseen liittyviä asioita; mm. käytäntöjä, kehittämistä ja yhteistyön toteutumista. Mentorointiin ja toimivien käytänteiden jakamiseen liittyviä asioita pyritään kehittämään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutukseen liittyvät asiat ovat myös esillä.</p>	<p>Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat</p> <p>Varhaiskasvatuksen opettajat</p> <p>Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p>
<p>Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen edustajat kokoontuvat syksyllä ja keväällä.</p> <p>Vastuuvuorot sovitaan koko varhaiskasvatuksen vuosikellon kokoamisen yhteydessä syksyllä varhaiskasvatuksen ohjausryhmässä, ja kirjataan koko varhaiskasvatuksen vuosikelloon.</p> <p>Palaverissa pohditaan ja arvioidaan tuen tarpeeseen liittyvän pedagogiikan toteutumista; mm. käytäntöjä, kehittämistä ja yhteistyön toteutumista.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja</p> <p>Päiväkotien johtaja.</p> <p>Varhaiskasvatuksen opettajat</p> <p>Varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p> <p>Ryhmäperhepäivähoidon ja Perhepäivähoidon edustajana</p> <p>varhaiskasvatusjohtaja</p> <p>Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p>

LASTEN SIIRTYMÄKÄYTÄNNÖT LIEKSASSA

Ennen varhaiskasvatuksen alkamista lapsella ja huoltajilla on mahdollisuus tutustua tulevaan varhaiskasvatuspaikkaan, ryhmän henkilöstöön ja lapsiin. Tutustumisen yhteydessä perheet saavat tietoa varhaiskasvatuspaikan ja oman ryhmän käytännöistä ja toiminnan toteutukseen liittyvästä sekä suullisesti että kirjallisesti. Tavoitteena on luoda luottamuksellinen ja turvallinen kokemus varhaiskasvatuspaikasta ennen hoitosuhteen alkamista.

Lapsen siirtyminen varhaiskasvatukseen hoitopaikasta toiseen tai varhaiskasvatuksesta esiopetukseen tehdään mahdollisimman sujuvaksi. Siirtyminen toteutuu yhteisesti sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Näin varmistetaan lapsen kasvun, kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuen jatkumo.

SIIRTYMÄ	KÄYTÄNTÖ varhaiskasvatus	VASTUU
Tutustumiskäynti	Tutustumiskäynnistä sovitaan tulevan ryhmän henkilöstön ja huoltajan kanssa etukäteen. Tutustumiskäyntejä voi olla tarvittaessa useampiakin.	Ryhmän kasvatushenkilöstö.
Tiedot varhaiskasvatukseen – lomake / varhaiskasvatussopimus	Lomake sisältää tarvittavia tietoja lapseen ja huoltajaan liittyen, lupakäytäntöjä sekä tietoa lapsen vahvuuksista, tarpeista ja tottumuksista. Lomakkeen tietoja päivitetään vuosittain.	Ryhmän kasvatushenkilöstö. Yhteinen lomake käytössä.
Siirtyminen varhaiskasvatuksen sisällä	Tutustuminen toteutetaan yhteistyössä huoltajan kanssa. Lapsen sähköinen varhaiskasvatussuunnitelma -lomake siirtyy uuteen paikkaan Daisy-järjestelmässä. varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta . Lapsen siirtokeskustelu ryhmien välillä toteutetaan henkilöstön kesken.	Lähettävän / vastaanottavan varhaiskasvatuspaikan / ryhmän kasvatushenkilöstö. Päiväkotien johtaja.
Siirtyminen esiopetukseen	Lapselle järjestetään keväällä tutustumispäivä esiopetukseen.	Varhaiskasvatuksen opettaja. Esiopettaja.

	<p>Lapsen viimeisin e-vasu –lomake tulostettuna Daisystä, palautelomake esiopetukseen, mahdolliset asiantuntijalausunnot ja -tuen päätökset ja neuvolalomakkeet ja lapsen haastattelulomakkeet siirtyvät varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.</p> <p>Huoltajat saavat oman kopion palautelomakkeesta ennen tulevaa esiopettajaa.</p> <p>Siirtopalaveri varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvistä lapsista toteutetaan tulevan esiopettajan kanssa keväällä / syksyllä.</p>	Perhepäivähoitaja.
Lapsi jää kotihoitoon tai vaihtaa paikkakuntaa	Lapsen e-vasusta otetaan kopio varhaiskasvatuksen arkistoon ennen hoitosuhteen päättymistä. Huoltajaa ohjeistetaan tulostamaan oma kappale e-vasusta toimitettavaksi uuteen varhaiskasvatuspaikkaan.	Varhaiskasvatuksen opettaja. Muu varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstö. Perhepäivähoitaja
Kahdella paikkakunnalla varhaiskasvatukseen osallistuminen	Lapsen vasu tehdään tarvittaessa yhteistyössä eri paikkakunnilla olevien ryhmien kesken. Tukea tarvitsevan lapsen kohdalla yhteistyötä tehdään tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Molemmat järjestäjät tekevät myös tarvittavat hallintopäätökset.	Varhaiskasvatuksen opettaja. Varhaiskasvatusjohtaja /perhepäivähoitaja. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja

VARHAISKASVATUKSEN ARVOPERUSTAN LIEKSALAINEN NÄKÖKULMA

Lieksan kaupungin strategian vuoteen 2030 asti (päivitetty 2025), mukaan koko kaupungin toimintaa ohjaavat arvot ovat Lieksan kaupungin arvot ovat positiivisuus ja yhteistyö. Palvelulupauksen mukaisesti keskitymme ratkaisuihin emme ongelmiin. Käsittelemme asiat positiivisella otteella ja toimimme asiakaslähtöisesti kaupunkilaisia ja yrityksiä kuunnellen. Lieksa halutaan nähdä tulevaisuudessa energisenä ja rohkeana menestyjänä. Menestyksen kärjet ovat positiivinen julkisuuskuva ja viestintä, työ, toimeliaisuus ja yritystoiminta sekä terävä taloudenpito. Lieksalaiset nähdään strategiassa vastuullisina, aktiivisina ja tiedostavina. Osaava, vastuullinen ja työtään arvostava Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstö tuottaa hyvinvointia ja kuntalaiset saavat laadukkaita ja asiakaslähtöisiä varhaiskasvatuksen palveluita. Verkostoituminen, yhteistyö kolmannen sektorin kanssa varhaiskasvatuspalveluiden tuottamisessa ja tasapuolinen tiedottaminen lisäävät myös varhaiskasvatuksen osallisuutta.

Lieksan kaupungin yrittäjyyskasvatusohjelma, Siussa on kipinä, on laadittu tukemaan jokaisen kuntalaisen ja samalla koko kaupungin menestystä (2019). Varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuva asiakirja toteuttaa kaupungin strategiaa. Yrittäjyyskasvatus on elämässä tarvittavien taitojen ja tietojen oppimista, tavoitteena on kokonaisvaltainen yritteliään asenteen ja taitojen kehittäminen. Visiona on omaa polkua kulkeva ja vahvuutensa tunteva oppija. Keskeistä on tukea mm. oppijan vahvuuksien tunnistamista, omiin kykyihin luottamista, vuorovaikutustaitojen kehittämistä, aktiivisuutta, positiivisuutta, tekemällä oppimista, vastuunottoa kykyä ja luovuutta. Yrittäjyyskasvatusohjelma otetaan huomioon varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lieksan kaupungin slogan on: Missä korpi siellä kulta.

Lieksan kaupungin strategian (2026–2030) mukaan keskeiset arvomme ovat positiivisuus, yhteisöllisyys ja rohkeus.

Toimintakulttuurimme perustuu rohkeuteen, yhdenvertaisuuteen, välittämiseen ja ketteryyteen.

Lieksa on luontokaupunki, jossa yhdistyvät kestävä luonnonvarojen teollinen käyttö sekä virkistys- ja matkailumahdollisuudet.

Lieksa tarjoaa asukkaalleen modernit tilat, hyvät kulkuyhteydet ja viihtyisän elinympäristön.

Kasvatus- ja koulutuspalvelumme toimivat lasten, nuorten ja perheiden parhaaksi. Kulttuuritarjonta pidetään monipuolisena. Liikkumiseen, yhteisöllisyyteen, osallisuuteen ja kaikkien asukkaiden hyvään elämään panostetaan.

Arvoperustaan liittyviä asioita pohditaan ja päivitetään riittävän usein eri toimintamuotojen kokoontumisissa.

Huoltajien näkemyksiä varhaiskasvatuksen toteutumisesta kartoitetaan arjen kohtaamisissa sekä erikseen asiasta tehtävissä asiakaskyselyissä, jotka toteutetaan säännöllisesti. Asiakaskyselyissä kartoitetaan myös huoltajien näkemyksiä lapsen tukeen liittyvistä asioista.

Lieksalaisen varhaiskasvatuksen lähtökohtana on hyvinvoiva, luottavainen ja muut ihmiset huomioon ottava lapsi. Hän saa hyväksyvää, tarpeitaan vastaavaa ja kannustavaa varhaiskasvatusta, joka toteutuu ajan vaatimusten mukaan lieksalaisessa leikki ja toimintaympäristössä. Monimuotoinen luonto ja vuoden aikojen vaihtelu ovat tärkeä osa monipuolista toimintaa. Lieksalainen varhaiskasvatus pyrkii innostamaan innostaa, välittämään välittää ja näkemään näkee tulevaisuuden positiivisena.

	LAPSI	KASVATTAJA	OPPIMISYMPÄRISTÖ (katso myös luku 3)	PERHE JA YHTEISTYÖ
Lapsuuden itseisarvo	<ul style="list-style-type: none"> - on ainutlaatuinen ja arvokas - saa hyväksyntää ja ymmärrystä 	<ul style="list-style-type: none"> - suojelee ja tukee - on turvallinen, kuunteleva ja läsnä oleva - nostaa esille lapsen vahvuuksia 	<ul style="list-style-type: none"> -lapsen tarpeet ja ikätason huomioon ottava - turvallinen – kannustava - muunneltava - leikki -vuorovaikutus - Suomalaisuus – lieksalaisuus - luonto 	<ul style="list-style-type: none"> - luottamuksellisuus - kunnioitus - erilaisuuden hyväksyminen - vuoropuhelu - sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin - Lapsen vasu
Ihmisenä kasvaminen	<ul style="list-style-type: none"> - kokee oikeudenmukaisuutta - saa vahvan itsetunnon - kunnioittaa toista ihmistä - hyväksyy erilaisuutta - oppii vastuullisuutta – rehellisyyttä (oikea - väärä) - oppii ratkaisemaan ristiriitoja hallitusti - oppii puhumaan tunteistaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - on johdonmukainen - toimii tasa-arvoisesti - asettaa rajat - kiitos / kannustus - antaa tilaa lapsen omille oivalluksille - etsii lapsen kanssa ratkaisuja ristiriitoihin - etsii uusia tapoja toimia (koulutus – ammattitaito) - tuen tarpeen arviointi ja toteutus Tuen tasot 	<ul style="list-style-type: none"> - monimuotoiset vuorovaikutus ja kohtaamismahdollisuudet (leikki, ohjattu toiminta, retket, vierailut, yhteistyö) - mahdollistaa eriyttämisen - yhteisvastuullisuus - tekee lapsilähtöisesti asioita näkyväksi 	<ul style="list-style-type: none"> - perheen arvojen kunnioitus ja huomioon ottaminen - yhteinen tavoite on hyvin- voiva lapsi - avoimet ja rakentavat vuorovaikutusmahdollisuudet: tapaamiset, tapahtumat, tiedottaminen - yhteiset sopimukset - Lapsen vasu
Lapsen oikeudet	<ul style="list-style-type: none"> - mahdollisuus ilmaista itseään ja tunteitaan - mahdollisuus leikkiin ja vuorovaikutukseen - mahdollisuus aikuisen turvalliseen tukeen; kasvatus, opetus, hoiva - oikeus saada rakentavaa palautetta ja onnistua 	<ul style="list-style-type: none"> - suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa - havainnoi ja kehittää - ohjaa, kannustaa, antaa palautetta - antaa tilaa lapsen tunteille ja auttaa jäsentämään niitä - ottaa huomioon lapsen fyysiset ja psyykkiset tarpeet - on tasa-arvoinen - tuen tarpeen arviointi, puheeksi ottaminen ja toteutus Tuen tasot 	<ul style="list-style-type: none"> - fyysisesti ja psyykkisesti turvallinen - yksilöllisyyden huomioiva, eriyttämisen mahdollisuus, muunneltavuus - innostava, kannustava - tarjoaa ilmaisun mahdollisuuksia - monipuoliset leikki- ja tekemismahdollisuudet - uusia kokemuksia tarjoava - sopivat välineet - kokeilu, tutkiminen - yhteisesti rakennettu oppimisympäristö 	<ul style="list-style-type: none"> - sopivien yhteistyömuotojen valinta; innovatiivisuus ja toimivien tapojen etsiminen - avoimuus, kiinnostus ja herkkyyks perheiden asioissa - yhteisen näkemyksen ja keinojen etsiminen, myös lapsen mahdollisissa tuen tarpeissa - ikätason mukaisen, rakentavan tiedon välittäminen - neuvola, perheneuvola, lapsen tuki - Lapsen vasu

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus	-"Olen juuri tällainen!" " Olen hyväksytty tässä ryhmässä!" -"Olen ystävä toiselle!" - oppii odottamaan vuoroa -oppii voittamista ja häviämistä - oppii jakamista - oppii valintojen tekoa	- antaa oikeaa esimerkkiä ja toimii ammatillisesti ja kunnioittavasti - toteuttaa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta - toimii sukupuolisensitiivisesti - huolehtii varhaisesta tuesta	- kaikkien osallistumisen mahdollistava - rohkaiseva ja hyväksyvä ilmapiiri - yhteisesti sovitut toimintaperiaatteet / säännöt ja niiden johdonmukainen toteuttaminen - juhlat, kansalliset merkkipäivät, - rakennetaan sukupuolisensitiivisesti - eri kulttuuritaustojen huomioon ottaminen	- mahdollisuus vaikuttaa hoitomuotoon - tasa-arvoisuus - saa ammatillista kohtelua henkilökunnalta - kulttuuriin liittyvistä asioista ja käytännöistä keskustelu - Lapsen vasu
Perheiden moninaisuus	-"Olemme tällaisia!" -"Olemme hyväksytyjä!" - saa omalle perheelleen arvostusta - oppii tuntemaan erilaisia perheitä ja hyväksymään heitä	- tutustuu eri kulttuureihin - on esimerkkinä - on avoin uudelle ja toimii ammatillisesti - mahdollistaa kohtaamisen, on aktiivinen - kunnioittaa perheitä	- ratkaisut sopivat kaikille - mahdollistaa eriyttämisen - vaihtoehtoiset kommunikointimenetelmät.	- avoimuus - huomioidaan tarpeiden erilaisuus - haasteellisistakin asioista keskustelu ja sopiminen - Lapsen vasu - tulkin käyttö
Terveellinen ja kestävä elämäntapa	- liikkuu, ulkoilee erilaisissa ympäristöissä - maistelee rohkeasti ja oppii ruokailutapoja - lepää riittävästi - huolehtii siisteydestä - toimii vastuullisesti - oppii tunteiden hallintaa.	- toimii esimerkkinä - huolehtii ravinnon, levon ja puhtauden asianmukaisuudesta - auttaa jäsentämään lapsen tunneilmaisua	- turvallinen, esteettinen ja siisti - kierrätys - kokemukset luonnossa ja rakennetussa ympäristössä - esteettömyys - liikuntaan houkutteleva - ekologisuus	- perheellä mahdollisuus omiin valintoihin - avoimuus vuorovaikutuksessa - tietoa perheille lapsen hyvinvoinnista - Lapsen vasu

VARHAISKASVATUKSEN OPPIMISKÄSITYKSEN LIEKSALAINEN NÄKÖKULMA

Lieksalainen varhaiskasvatus pyrkii aktiiviseen vuorovaikutukseen sekä omassa toimintaympäristössään että muiden toimintamuotojen kanssa. Se etsii lapsiryhmän tarpeet huomioon ottavasti ja aktiivisesti kontakteja lähiympäristön kanssa. Kasvattaja ottaa huomioon lasten mielenkiinnon kohteet toimintaa suunnitellessaan. Luonnon monimuotoisuus ja vuodenaikojen vaihtelu liittyvät vahvasti lieksalaisen varhaiskasvatuksen toteutumiseen. Myös Leikin tarjoamia pedagogisia mahdollisuuksia hyödynnetään.

LÄHTÖKOHTA <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutus • kokonaisvaltaisuus • taidot, toiminta, tunteet, aistit, keholliset kokemukset, ajattelu • lapsi havainnoi, tarkkailee, jäljittelee 	LASTEN AIEMMAT KOKEMUKSET ESILLE <ul style="list-style-type: none"> • perheille annetaan riittävästi aikaa tutustumiseen varhaiskasvatuspaikkaan • aikaa ja tilaisuuksia huoltajan kanssa keskusteluun • lasten haastattelu ja ajatusten kirjaaminen 	LEIKIN KESKEISYYS <ul style="list-style-type: none"> • leikkiympäristöjen kehittäminen sekä sisällä että ulkona • Lasten leikin havainnointia ja dokumentointia hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja leikkiympäristöjen kehittämisessä. • Leikkiä yhdistetään oppimisen alueisiin ja muihin toiminnan muotoihin • Aikuinen toimii aktiivisesti lasten leikin kehittäjänä: tuo leikkiin pedagogista näkemystä, osallistuu, rikastuttaa ja mahdollistaa • Leikki tukee lasten keskinäistä vuorovaikutusta
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • myönteisyys • aikuisen tuki ja ohjaus • toiminnan tavoitteellisuus, kiinnostavuus ja sopiva haasteellisuus • lapsella on aktiivinen rooli omassa oppimisessaan 	<ul style="list-style-type: none"> • lapsihavainnointi; suunnitelmallisuus, säännöllisyys, kirjaamisen käytännöt • lapsen vasun kirjaukset, arviointi ja lapsen vasun siirtyminen paikasta toiseen <p>Katso lapsen vasun käytännöt luku 1.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • leikin pedagoginen näkökulma; erilaiset leikkilajit ja pöytäpelit, kasvattajan rooli leikin rikastuttajana / ideoijana / kielellisen ilmaisun laajentajana / lasten keskinäisen vuorovaikutuksen tukijana • leikkivälineiden asianmukaisuus ja houkuttelevuus • luonnon ja vuodenaikojen tuomat mahdollisuudet hyödynnetään
---	---	---

PEDAGOGISESTI PAINOTTUNEEN KASVATUKSEN, OPETUKSEN JA HOIDON KOKONAISUUDEN LIEKSALAINEN NÄKÖKULMA

Lieksassa varhaiskasvatuksessa pedagoginen asiantuntemus, kaikissa toimintamuodoissa, perustuu valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Lieksan paikallisessa varhaiskasvatuksen suunnitelmassa yhteisesti sovittuihin käytäntöihin.

Pedagogisen toiminnan suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja arvioinnin lieksalaiset käytännöt on kirjattu lukuun 4, jossa myös eri toimintamuotojen ominaispiirteitä on otettu huomioon.

KASVATUS

- Lapsi saa moninaista, suomalaista ja lieksalaista kulttuuriperintöä, traditioita, luontoa ja muuta ympäristöä arvostavaa kasvatusta.
- Lapsi saa mahdollisuuksia vaikuttaa asioihin, tulee hyväksytyksi ja oppii näkemään oman toimintansa vaikutuksia.
- Eettisyys ja vastuullisuus ovat osa sekä lasten että aikuisten kaikkea toimintaa.
- Hyvien tapojen omaksuminen on osa toimivaa vuorovaikutusta.
- Kasvattajat sitoutuvat yhteisesti sovittuihin arvoihin ja käytäntöihin.
- Kasvattajien yhteisössä kaikkien osaaminen otetaan käyttöön; vastuu, tehtävät ja ammattiroolit pyritään ottamaan tarkoituksenmukaiseen käyttöön.
- Kasvattaja toimii tavoitteellisesti, suunnitelmallisesti ja johdonmukaisesti sekä toimii mallina.
- Kasvattaja sitoutuu aidosti vuorovaikutukseen lapsen kanssa ja antaa lapselle rakentavaa palautetta sekä asettaa perustellut rajat.
- Kasvattaja uudistuu ja päivittää osaamistaan.
- Oppimisympäristöt houkuttelevat omatoimisuuteen ja vuorovaikutukseen lapsen kehityksen ja kasvun huomioon ottaen.
- Leikin merkityksellisyyttä arvostetaan ja mahdollisuuksia siihen tarjotaan.

OPETUS

- Lapsen kehittyvät taidot, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja yksilölliset tuentatarpeet ovat opetuksen lähtökohdana myös lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa.
- Lapsi saa olla utelias, kokeileva, pohtiva ja oivaltava. Hän iloitsee oppimastaan ja saa edetä taidoissaan.
- Kasvattaja havainnoi ja innostaa sekä suunnittelee ja toteuttaa monipuolista toimintaa. Hän arvioi ja mahdollistaa oppimistilanteita.
- Kasvattaja uudistuu ja päivittää osaamistaan.
- Leikin merkitys uusien asioiden oppimisessa on keskeinen.
- Opetus ja oppiminen tapahtuvat monipuolisesti eri ympäristöissä, erilaisia työtapoja hyödyntäen. Suunnittelussa otetaan huomioon lieksalaiset yhteistyötahot.
- Oppimisympäristö välineinen on riittävän houkutteleva, muunneltava ja toimintaan aktiivoina.

HOITO

- Lapsi saa olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja hän kokee, että hänestä huolehditaan ja välitetään.
- Lapsi saa ikätasoaan ja tarpeitaan vastaavaa perushoitoa; ruoka, lepo, ulkoilu, hygienia, liikunta.
- Lapsen omatoimisuus lisääntyy ja hän oppii huolehtimaan itsestään.
- Kasvattaja luo turvallisen, välittävän ja sujuvasti toimivan vuorovaikutuksen ryhmässä; selkeä ja säännöllinen päivärhythmi hoitoajoista riippumatta.
- Kasvattaja tiedostaa hoitotilanteiden pedagogiset mahdollisuudet kasvatuksessa ja opetuksessa; arjen tilanteiden merkityksellisyys.
- Oppimisympäristö tarjoaa monipuolisesti aistikokemuksia. Se on riittävän esteetön, turvallinen ja siisti. Myös oppimisympäristön esteettisyyteen kiinnitetään huomiota.

POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksessa hyödynnetään positiivisen pedagogiikan ajattelu- ja toimintatapoja. Positiivisessa pedagogiikassa myönteisyys on keskeistä erilaisten tunteiden ja tilanteiden hallinnassa. Se on lapsen hyvinvoinnin edistämistä, mahdollisuuksiin uskomista ja erilaisten tunteiden hyväksymistä. Positiivinen pedagogiikka tulee esille ihmisten välisissä kohtaamisissa.

Hyvinvoinnin supervoimat ovat: myönteiset tunteet, toimintaan sitoutuminen, välittävät ihmissuhteet, merkityksellisyyden kokemukset ja saavuttaminen. (Liisa Leskisenoja: Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa).

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on tunnistaa lapsen vahvuuksia, rohkaista niiden käyttämistä ja tehdä onnistumisia näkyväksi. Tavoitteena on tukea lapsen itsetunnon vahvistumista ja positiivista käsitystä omasta itsestä. Aikuinen auttaa tunnistamaan lapsen ydinluonteenvahvuuksia sekä osoittaa ja sanallistaa niitä. Aikuisen toiminta on keskeistä vuorovaikutuksessa lapsen kanssa.

Luonteen vahvuuksia ovat (Lotta Uusitalo – Malmivaara ja Kaisa Vuorinen; Huomaa Hyvä!)

Sinnikkyys	Itsesäätely	Myötätunto	Huumorintaju
Innostus	Kiitollisuus	Luovuus	Oppimisen ilo
Rakkaus	Reiluus	Rohkeus	Ryhmätyötaidot
Sosiaalinen älykkyys	Toiveikkuus	Uteliaisuus	Ystävällisyys

Voimavahvuudet ovat sinnikkyys, itsesäätely ja myötätunto. Sinnikkyuden ja itsesäätelyn käyttäminen auttaa pinnistelemaan hyödyllisten asioiden eteen, saattamaan asiat loppuun sekä tunnistamaan ja säätelemään tunnetiloja. Myötätuntoa tarvitaan vuorovaikutussuhteissa. Toipumiskyky, myönteiset tunteet ja kasvun asenne ovat luonnetaitoja, joissa kaikki voivat kehittyä.

INKLUUSIO

Yksilöllisyys ja -ainutlaatuisuus on kaikkia lapsia yhdistävä tekijä. Inklusiivisen varhaiskasvatuksen avulla ainutlaatuisuus nähdään voimavarana, jonka avulla varhaiskasvatuksen työntekijöillä on mahdollisuus löytää kaikista lapsista vahvuuksia ja taitoja, jotka saattaisivat muuten jäädä löytämättä.

Inklusiivisen kasvatuksen tavoitteena on edistää kaikkien lasten oppimista ja hyvinvointia. Se on mahdollisimman laadukasta kasvatusta ja opetusta, joka mahdollistaa lasten osallisuuden ja tasavertaisuuden. Se vaatii monimuotoisia ja joustavia järjestelyjä arjessa sekä moniammatillista yhteistyötä. Katso luku 3.

LAAJA-ALAISEN OSAAMISEN TAVOITTEET JA LIEKSALAISET PAINOTUKSET

Ajattelu ja oppimisen taitojen tukeminen

Lapsia kannustetaan oma-aloitteisuuteen, rohkeuteen ja sinnikkyuteen, omien mahdollisuuksien näkemiseen sekä tuetaan itsenäisyyteen.

- Oppimisen ilo ja oivaltamisen mahdollisuudet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa.
- Ihmisten välinen vuorovaikutus on kannustavaa ja toiset huomioon ottavaa.
- Lapselle tarjotaan monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia, mahdollisuuksia leikkiin sekä fyysiseen aktiivisuuteen. Lieksalainen oppimisympäristö tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia luonnossa liikkumiseen ja toimimiseen.

Kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun tukeminen

- Lapset kasvavat kulttuurillisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa; erilaiset ihmiset, eri kielet ja eri kulttuurit kohtaavat lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa.
- Lapset tarvitsevat vuorovaikutustaitoja sekä kulttuurista osaamista, jotka toteutuvat luontevasti lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa. Tämä vahvistaa osaltaan lasten hyvinvointia.
- Perinteet ja tavat konkretisoituvat mm. leikeissä, ruokailuun liittyvissä asioissa ja juhlien viettämisessä.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii vuorovaikutuksen mallina.
- Ristiriitatilanteiden ratkaisemisessa harjoitellaan toisen ihmisen asemaan asettumista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Itsestä huolehtiminen, terveyden ylläpitäminen ja turvallisuuteen liittyvä kasvatus on lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa keskeistä; ruokailu, siisteys, pukeutuminen. Asioihin liittyy myös hyvien tapojen omaksuminen.
- Turvalliseen ja vastuulliseen käyttäytymiseen kiinnitetään huomiota eri oppimisympäristöissä.
- Tunnetilojen itsesäätely, ilmaisu, havaitseminen, tiedostaminen ja nimeäminen ovat osa päivittäistä toimintaa.
- Turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luominen varhaiskasvatuksessa on keskeistä.
- Kiusaamisen ehkäisy on koko varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä. Aikuisen tehtävä on huolehtia, että minkäänlaista kiusaamista ei tapahdu. Kaikkeen kiusaamiseen liittyvään suhtaudutaan vakavasti. Myös huoltajien kanssa keskustellaan kiusaamisen kokemuksiin liittyvästä.
- Lasten osallisuus, tasavertaisuus ja yhteistoiminnallisuus ovat kiusaamisen ehkäisyä. Käytännössä kiusaamista ehkäistään ryhmissä satujen, kertomusten, draaman, keskusteluiden, leikkien ja pienryhmätoiminnan avulla.
- Varhaiskasvatuksen yksiköihin on laadittu toiminnalliset turvallisuus, tasa-arvosuunnitelma. Yhdenvertaisuussuunnitelma on laadittu toiminnan järjestäjäkohtaisesti.
- Lieksan varhaiskasvatuksen toimipaikoissa on laadittu kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma osana varhaiskasvatuksen suunnittelua ja toimintaa. Suunnitelmia päivitetään vuosittain.

Monilukutaidon tukeminen

- Monilukutaitoon liittyvät asiat ovat keskeistä lieksalaisten lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osaamisessa.
- Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa lapsia innostetaan nimeämään asioita ja esineitä, tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa ympäristöissä.
- Aikuisen rooli ja suhtautuminen on merkityksellistä.
- Tutustutaan erilaisiin tekstimaailmoin; digitaalisissa ympäristöissä, lehdissä, kirjoissa.
- Edistetään peruslukutaidon valmiuksia.
- Lapsille tarjotaan heille soveltuvia kulttuuripalveluita tarjonnan mukaan.

Digitaalisen osaamisen tukeminen

- Digitaalisiin mahdollisuuksiin panostetaan tietoisesti myös lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa mm. tutustumalla erilaisiin välineisiin, sovelluksiin sekä peleihin. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on tässä keskeinen rooli olla mukana kehityksessä esim. digitaalisen dokumentoinnin hyödyntämisen käyttöönotossa. Digitaalisia laitteita hyödynnetään monipuolisesti.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

- Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa lapsia kohdataan arvostavasti ja heitä kannustetaan osallistumaan ja vaikuttamaan lapsiryhmän toimintaan.
- Lasten minäkuva, itseluottamus ja sosiaaliset taidot saavat vahvistusta.
- Ryhmän yhteiset ja oikeudenmukaiset säännöt ja sopimukset lisäävät yhteisöllisyyttä.

LAAJA-ALAISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN LIEKSASSA

Käytännöt ovat samat kuin luvussa 1: Lieksan varhaiskasvatuksen suunnitelman arviointi ja kehittäminen.

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja varhaiskasvatusta johtavien henkilöiden tehtävänä on luoda edellytykset toimintakulttuurin kehittämiseksi ja arvioinnille varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja yksiköissä. Toimintakulttuurin kehittämisen

lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on kokonaisuus, joka rakentuu muun muassa

- arvoista ja periaatteista
- työtä ohjaavien normien ja tavoitteiden tulkinnasta
- oppimisympäristöistä ja työtavoista
- yhteistyöstä ja sen eri muodoista
- vuorovaikutuksesta ja ilmapiiristä
- henkilöstön osaamisesta, ammatillisuudesta ja kehittämisoitteesta
- johtamisrakenteista ja -käytännöistä
- toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.

Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut, tiedostamattomat ja joskus myös tahattomat tekijät. Yhteisön kaikki jäsenet vaikuttavat toimintakulttuuriin, ja se puolestaan vaikuttaa kaikkiin jäseniin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys vai ei.

Varhaiskasvatuksessa kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Ne tulee myös pystyä pedagogisesti perustelemaan. Henkilöstön on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyy mallina lapsille, jotka omaksuvat varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen¹⁶. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa. Lapsille tarjotaan sopivia oppimisen haasteita, ja heille turvataan tarvittava tuki (luku 5). Oppimisympäristöjä arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten kanssa heille sopiviksi.

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteuttamisen edellytyksenä on laadukas pedagoginen ja erityispedagoginen osaaminen ja toiminta, huolenpito lasten hyvinvoinnista sekä henkilöstön sitoutuminen inklusion periaatteisiin. Inklusiivisen toimintakulttuurin toteuttaminen edellyttää inklusion johtamista, kehittämistä ja toteutumisen arviointia.

Toimintakulttuuri vaikuttaa varhaiskasvatuksen laatuun. Sillä on keskeinen merkitys varhaiskasvatuksen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Varhaiskasvatustyön tavoitteita tukeva toimintakulttuuri luo suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle, turvallisuudelle, hyvinvoinnille sekä kestäväälle elämäntavalle.

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin ja sen inklusiivisuuden kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Se sisältää kaikki ne toimenpiteet, joilla

¹⁶ HE 148/2021 s. 30–31

luodaan edellytykset henkilöstön hyvälle työolosuhteille, ammatillisen osaamisen ja koulutuksen hyödyntämiselle ja kehittämiselle sekä pedagogiselle toiminnalle (luku 4.1).

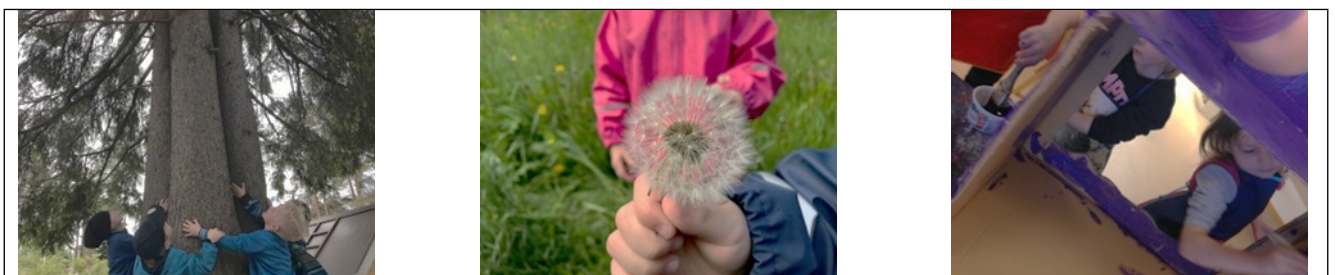
3.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan **Paikallisesti päätetään ja tarkennetaan**

- varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja toteuttaminen sekä arvioinnin käytännöt
- inklusiivisten toimintatapojen kehittäminen ja toteuttaminen
- varhaiskasvatuksen käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt
- huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteet ja käytännöt
- monialaisen yhteistyön tavoitteet, rakenteet ja toimintatavat
- eri yhteistyömuotojen arvioinnin käytännöt
- miten kiusaamista, väkivaltaa, **syrjintää** ja häirintää ehkäistään, miten kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puututaan ja miten toimenpiteiden toteutumista seurataan. **esimerkiksi laatimalla yhteiset säännöt ja toimintatavat yhdessä varhaiskasvatussyhteisön kesken**
- **miten kiusaamiseen, väkivaltaan, syrjintään ja häirintään puututaan ja miten toimenpiteiden toteutumista seurataan.**

Varhaiskasvatuksen järjestäjä huolehtii, että kukin varhaiskasvatuksen toimintayksikkö voi täsmentää toimintakulttuuriinsa ja oppimisympäristöjen kehittämiseen liittyviä tavoitteita sekä yhteistyöhön liittyviä käytäntöjä. Täsmennykset voidaan kirjata paikalliseen suunnitelmaan varhaiskasvatuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI LIEKSASSA

Varhaiskasvatus on osa yhteiskuntaa, jossa muutos on jatkuvaa. Lieksalaisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin ytimenä on henkilöstön halu kehittyä ja yhteinen näkemys oppivasta yhteisöstä.

Lieksalaista varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti pedagogisen toiminnan toteuttamiseen. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista. Se vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omien vahvuuksiensa kanssa. Lapselle tarjotaan sopivia oppimisen haasteita ja heille turvataan tarvittava tuki (luku 5). Toimintaympäristöjä arvioidaan ja kehitetään yhdessä lasten kanssa heille sopiviksi. Tarkoitus on, että kaikkien lasten osallisuus on mahdollista. Lapsi kokee itsensä tärkeäksi osaksi lapsiryhmää, osallistuu aktiivisesti ja sitoutuu toimintaan ja vuorovaikutukseen.

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen toteutuminen edellyttää mm:

- Laadukasta pedagogiikkaa ja erityispedagogista osaamista ja toimintaa.
- Inklusion johtamista, kehittämistä ja toteutumisen arviointia.
- Huolenpitoa lasten hyvinvoinnista.
- Henkilöstön sitoutumista inklusion periaatteisiin sekä perehtymistä sen toteuttamiseen esim. koulutuksen avulla.
- Kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen, turvallisen sekä esteettömän oppimisympäristön luomista.
- Riittävästi monipuolisia, ikätason mukaisia pedagogisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä. Tässä huomioidaan lapsen yksilöllisen tuen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet.
- Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Heitä ohjataan tässä sopivalla tavalla ja huolehditaan, että kaikki voivat osallistua omien edellytyksiensä mukaan.

Lieksassa varhaiskasvatuksen toimintaympäristöjen havainnoinnissa, reflektoinnissa, itse arvioinnissa ja kehittämisessä hyödynnetään varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointiin tarkoitettua reflektointityökalua (**Reflektointityökalu varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointiin**): Euroopan erityisopetuksen ja inklusiivisen opetuksen kehittämiskeskus; suomenkielinen tarkennettu käännös, Opetushallitus 2018). Itsearviointityökalu koostuu seuraavista kysymyksistä:

1. Ilmapiiri
2. Sosiaalinen ympäristö
3. Lapsilähtöisyys
4. Fyysinen ympäristö
5. Välineet ja materiaalit
6. Vuorovaikutus
7. Oppimis- ja opettamisympäristö
8. Perheiden osallisuus

Toimintaympäristöjen kehittämisessä voidaan hyödyntää myös **Pohdintapankki – materiaalia** (Oulun yliopisto 2021; edu.oulu.fi/yhteenkuuluvuudenpolitiikka). Materiaali auttaa kasvatushenkilöstöä tunnistamaan lasten yhteenkuuluvuudelle merkityksellisiä tekijöitä. Pohdintapankki koostuu kuudesta teemasta ja niihin liittyvistä kysymyksistä, joita voi hyödyntää pieninä osina tai aihekokonaisuuksina.

Inklusiivisuuden arvioinnissa käytetään myös yleisen tuen arviointilomaketta, joka on kehitetty kartoittamaan ryhmän pedagogista toimintaa (laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja Anu Kiiskinen, v. 2023).

Haluamme kasvattaa lapsia paitsi kohtaamaan muuttuvan yhteiskunnan haasteita, myös opettaa heille kestävä elämäntapaa. Lieksalaisen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, sen tavoitteita, käytäntöjä, vastuita ja arviointia on eritelty tarkemmin seuraavassa taulukossa.

PÄÄTEEMAT	TAVOITTEET	KÄYTÄNNÖT	VASTUUT JA ARVIOINTI
HALU KEHITYÄ	Tavoitteisiin, suunnitelmiin, johtamiseen, arviointiin ja kehittämiseen sitoutuminen	Keskustelu ja kokemusten vaihto. Itsearviointi	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
	Ammatillisesti aktiivinen ote työskentelyyn	Koulutusten hyödyntäminen Kehityskeskustelut	Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat
	Toimintakulttuuri vaikutusten pohdinta ja muutostarpeiden näkeminen ja niiden korjaaminen	Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute, keskustelut ja kyselyt	Varhaiskasvatuksen opettajat.
	Omien arvojen, uskomusten ja tietojen vaikuttavuuden tiedostaminen omaan toimintaan sekä niiden arviointi	Työpaikkapalaverit Kasvatusillat	Päiväkotien muu kasvatushenkilöstö
	Toisen arvostaminen, luottamus ja osallistaminen	Varhaiskasvatuksen henkilöstön työkokoukset Syksyn ja kevään suunnittelu työyhteisöissä ⇒ Ryhmävasut ja tiimisopimukset	Perhepäivähoitajat
		Päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajien yhteistyöryhmä	

		Varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä	
OPPIVA YHTEISÖ toimintakulttuurin ytimenä	Rohkea, kannustava ja hyväksyvä vuorovaikutus	Rohkeus tuoda esille omia vahvuuksia ja arvostaa toisen vahvuuksia	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
	Henkilöstön vahvuuksien esille saaminen ja hyödyntäminen koko työyhteisön käyttöön	Laadunarviointi Valssi-työkalulla.	Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat
	Toimintatapojen arviointi ja uudistamisen tarpeiden näkeminen	Tiimisopimus	Varhaiskasvatuksen opettajat
	Luovuuden, kokeilemisen ja mielipiteiden vaihto sekä kokemusten hyödyntäminen	Henkilöstökyselyt	Päiväkotien muu kasvatushenkilöstö
		Kehityskeskustelut vasupohjaisesti	Perhepäivähoitajat
		Yhteinen, säännöllinen pohdinta ja arviointi sovittujen tavoitteiden mukaan	
		Onnistuneiden käytäntöjen, osaamisen ja tiedon jakaminen	
		Koulutuksiin osallistuminen ja niiden annin jakaminen työyhteisössä	
		Alan kirjallisuuden, tutkimusten, arviointien ja median tutkiminen	
		Lasten ja vanhempien antaman palautteen hyödyntäminen	
LEIKKIIN JA VUOROVAIKUTUKSEEN KANNUSTAVA YHTEISÖ	Leikin keskeisyys toiminnassa ja sen pedagoginen ja inklusiivinen hyödyntäminen	Leikki näkyy ja kuuluu koko oppimisympäristössä: sisällä, ulkona, luonnossa ja lähiympäristössä.	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
	Luonnon ja vuodenaikojen tarjoamien mahdollisuuksien käyttö	Leikkirauha, keskittymisen mahdollisuus ja jatkuvuus	Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat
	Tila, aika, ilo, luovuus, uudistuminen, kokeilu ja elämyksellisyys	Leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä pohditaan yhdessä lasten kanssa	Varhaiskasvatuksen opettajat
	Vastavuoroisuus ja kiusaamisen torjuminen sekä rakentavien ratkaisuiden etsiminen	Lapset mukaan leikin arviointiin Leikin havainnointi ja dokumentointi	Muu päiväkotien kasvatushenkilöstö
	Lasten ystävyyssuhteiden ja vuorovaikutustaitojen tukeminen	Henkilöstön yhteiset pohdinnat, suunnittelupalaverit ja kasvatustilat. Aikuinen ohjaa, kannustaa ja rikastuttaa leikkiä.	Perhepäivähoitajat
		Leikkivälineiden asianmukaisuus ja innostavuus	
		Kuvien käyttö vuorovaikutuksen tukena	
		Erimielisyyksien ratkaiseminen yhdessä	
		Vanhempien kanssa keskustelut ja kokemusten vaihto	
OSALLISUUS, VUOROVAIKUTUS JA TASA-ARVO	Kaikilla on mahdollisuus tulla kuulluksi ja nähdyksi	Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
	Sukupuolisensitiivisyys ja tasa-arvo		

	<p>Lasten ja perheiden erilaisten tarpeiden huomioon ottaminen</p> <p>Ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuista ja valintojen seurauksista</p>	<p>Lapsilla on aito mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua; aikuinen kuuntelee ja havainnoi ja vie havainnot käytäntöön</p> <p>Henkilöstön suunnittelupalaverit</p> <p>Sähköisten välineiden hyödyntäminen</p> <p>Perheille tarjotaan tilaisuuksia keskinäiseen vuorovaikutukseen: juhlat, tapaamiset, teemapäivät jne.</p> <p>Lapsiryhmässä pienryhmätoiminta ja toiminnan porrastaminen</p> <p>Joustava viikko-ohjelma</p>	<p>Vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat</p> <p>Varhaiskasvatuksen opettajat</p> <p>Päiväkotien muu kasvatushenkilöstö</p> <p>Perhepäivähoitajat</p>
KULTTUURINEN MONINAISUUS JA KIELITIE TOISUUS	<p>Varhaiskasvatus on osa muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa</p> <p>Jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen</p> <p>Ennakkoluulottomuus ja tasavertaisuus</p> <p>Kulttuuriperinteen arvostaminen</p> <p>Tiedon hankkiminen ja tutustuminen eri kulttuureihin</p>	<p>Kielen keskeinen merkitys lapsen kehityksessä ja oppimisessa, ilmaisuun rohkaisu, kuvien sekä oman murteen käyttö</p> <p>Puheen ja kielenkehityksen arviointi</p> <p>Kielellisen tukemisen Lieksan mallia kehitetään yhteistyössä perusopetuksen kanssa. Työvälineenä mm. Roihuset materiaali.</p> <p>Monikielisuuden näkyväksi tekeminen</p> <p>Vierailut, tapahtumat, kirjallisuus ja esittävä taide</p> <p>Ruokakulttuuri ja juhlat</p>	<p>Koko henkilöstö</p>
HYVINVOINTI, TURVALLISUUS JA KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA	<p>Kiusaamisen, häirinnän, syrynnän ja väkivallan tunnistaminen, niihin puuttuminen ja niiden ehkäisy</p> <p>Turvalliset, terveelliset ja liikunnalliset elämäntavat</p> <p>Korjaaminen, yhteiskäyttö, kierrätys ja uusiokäyttö</p> <p>Kohtuullisuus ja säästäväisyys</p>	<p>Päiväkotien kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmat</p> <p>Sensitiivinen kasvattaja: aito välittäminen ja asioista puhuminen</p> <p>Lasten vertaissuhteiden ja yhteisön hyvinvoinnin tukeminen</p> <p>Lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukeminen</p> <p>Riskien tiedostaminen ja vastuullinen hallinta, henkilöstön ensiaputaidot sekä varhaiskasvatuksen turvallisuussuunnitelmat</p> <p>Positiivinen pedagogiikka</p> <p>Monipuolinen liikunta sisällä, ulkona, luonnossa ja lähiympäristössä</p>	<p>Koko henkilöstö</p>

OPPIMISYMPÄRISTÖT SEKÄ NIIDEN ARVIOINTIIN LIITTYVÄT KÄYTÄNNÖT LIEKSAN PAIKALLISESSA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMASSA

Lieksalaisen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt sekä ulkona että sisällä rakentuvat kunkin toimipaikan tarjoamien puitteiden mukaan. Kasvattajat tarkastelevat asioita lapsen edun näkökulmasta ja arvioivat oppimisympäristöä säännöllisesti. Myös lapset otetaan ideointiin mukaan. Oppimisympäristö aktivoi ja herättää uteliaisuutta sekä mielenkiintoa lapsissa. Sekä lapsilta että huoltajilta tulevaa palautetta kuunnellaan.

Leikki-, liikunta- ja oppimisvälineitä on riittävästi lapsiryhmän tarpeisiin. Ne ovat myös ajanmukaisia ja turvallisia ja niissä on huomiotava saavutettavuus, lasten yksilölliset tuen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Välineiden yhteiskäyttöä päiväkodin ryhmien kesken hyödynnetään. Myös perhepäivähoidossa toteutetaan leikkivälineiden yhteiskäyttöä.

Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseenkin liikkumiseen sekä leikkiin ja myös rauhalliseen oleiluun. Oppimisympäristö on kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, turvallinen, esteetön, viihtyisä ja muunneltava. Visuaalinen ympäristö houkuttelee monipuoliseen kielen käyttöön, mm. nimeämään, kielelliseen kuvailuun ja tekemisen ilmaisuihin. Oppimisympäristöjen laajentumismahdollisuudet otetaan huomioon suunnittelussa. Digitaalisen osaamisen käyttömahdollisuuksia kehitetään. Varhaiskasvatuksessa käytetään digitaalisia, sovelluksia sekä ympäristöjä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lieksassa kaikissa toimintamuodoissa luonnolla ja lähialueilla on keskeinen rooli laajentaa oppimisympäristöä toimipaikan ulkopuolelle eri vuoden aikoina. Retkiä tehdään mahdollisuuksien mukaan esim. kirjastoon, jäähalliin, Liehuun, puistoihin, metsiin, museoon, tennishalliin, vanhusten hoitolaitoksiin, erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin, seurakuntien järjestämiin tapahtumiin ja leikkipuistoihin. Luistelu ja hiihto onnistuvat talvella. Myös Pielisen ja Lieksanjoen tarjoamia mahdollisuuksia voidaan hyödyntää. Huomiota kiinnitetään myönteiseen ja omatoimisuuteen kannustavaan ilmapiiriin. Lasten ja aikuisten välillä pyritään luottamuksellisuuteen. Ryhmytyminen, ryhmän yhteishenki ja yhteiset säännöt luodaan yhdessä lasten ja kasvattajien kesken.

Lapsi oppii toimimaan ryhmän jäsenenä yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan tunteitaan. Vuorovaikutus pyritään saamaan sujuvaksi ja kiusaamiseen puututaan aina.

HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄN YHTEISTYÖN TAVOITTEET JA KÄYTÄNNÖT LIEKSAN PAIKALLISESSA VARHAISKASVATUSSUUNNITELMASSA

Varhaiskasvatuksen arjessa tehdään yhteistyötä jatkuvasti huoltajien kanssa. Seuraavassa on eritelty yhteistyön muotoja tarkemmin.

	TAVOITTEET	KÄYTÄNNÖT	VASTUU
Päivittäiset tapaamiset	Perheiden kunnioitava, luonteva ja yksilöllinen kohtaaminen Henkilöstön aloitteellisuus ja aktiivisuus Molemmin puolin lapsen asioihin sitoutuminen Myönteinen, kannustava ja rakentava vuorovaikutus Yhteisten asioiden jakaminen; päivittäiset tapahtumat ja lapsen kasvua sekä oppimista kuvaavat viestit	Tuonti- ja hakutilanteet	Koko henkilöstö
Toiminnasta		Tuonti- ja hakutilanteet	Koko kasvatushenkilöstö

tiedottaminen	Toimintaan liittyvien tavoitteiden ja sisältöjen riittävä välittäminen huoltajille Ajankohtaisista asioista tiedottaminen	Daisy Ilmoitustaulut Paperitiedotteet Lieksan nettisivut	Hallintoavustaja
Huoltajaillet ja huoltajailtapäivät	Ryhmän toimintaan liittyvät asiat		Varhaiskasvatuksen opettajat Varhaiskasvatuksen muu kasvatushenkilöstö Varhaiskasvatusjohtaja / Perhepäivähoitajat
Toimintaan liittyvät kyselyt huoltajille	Varhaiskasvatustoiminnan kehittäminen	Tehdään tarvittaessa esim. varhaiskasvatussuunnitelman päivitykseen liittyen	Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä
Varhaiskasvatuksen asiakastyytyväisyyskysely	Varhaiskasvatuksen käytäntöihin liittyvät palautteet	Tehdään sähköisesti	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja
Varhaiskasvatukseen hakeminen yms. käytäntöihin liittyvä		Sähköinen asiointi: eDaisy ja DaisyFamily Lieksan nettisivut	Varhaiskasvatusjohtaja Päiväkotien johtaja Hallintoavustaja

Yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Tarvittaessa keskusteluissa käytetään tulkkia molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi.

Lasten huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnetään saavutettavia digitaalisia palveluja. >>>TÄMÄ MYÖS LISÄTTY!

MONIALAINEN YHTEISTYÖ LIEKSASSA

Moniammatillisuus on varhaiskasvatuksen voimavara. Lapsiryhmän kasvattajilla on useita eri koulutustaustoja, mikä rikastuttaa varhaiskasvatustoimintaa. Varhaiskasvattajat tekevät yhteistyötä myös laajan, varhaiskasvatuksen ulkopuolisen asiantuntijajoukon kanssa, mikä käy ilmi seuraavassa taulukossa.

Varhaiskasvatushenkilöstön välinen yhteistyö

Henkilöstön keskinäisen yhteistyön tavoitteena on selkeät toimenkuvat ja vastuualueet sekä koko talossa että lapsiryhmissä. Yhteisen kasvatusnäkemysten, arvostuksen ja keskustelun sekä arvioinnin merkitys tiedostetaan. Toimintaa suunnitellaan, toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään jokaisen vahvuuksia hyödyntäen. Kokonaisuus rakentuu varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutuksen tuloksena. Laadunarvioinnin ja kehittämisen työkaluna käytetään Karvin (kansallinen arviointikeskus) Valssi -järjestelmää. Sujuvaan arkeen vaikuttavat myös siivoukseen ja ruokahuoltoon kuuluvat ammattilaiset. Säännöllisesti toteutuvat työpaikkapalaverit, koko talon suunnittelu, opettajien suunnittelu, ryhmäsuunnittelu ja perhepäivähoidon tiimikokoukset. Laajempaa yhteistyötä tehdään säännöllisesti kasvatusilloissa, varhaiskasvatushenkilöstön työkokouksissa ja yhteisissä tapahtumissa. Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa, päiväkotien opettajien yhteistyöpalaverit ovat joka syys ja kevät sekä varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöpalaverit ovat samoin kerran syksyllä ja kerran keväällä.

Jos lapsiryhmän lapsella on tuen tarvetta, ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tuen tarpeen arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Lapsiryhmän varhaiskasvatuksen lastenhoitajat osallistuvat myös tuen tarpeen arviointiin, suunnitteluun ja toteutukseen. Perhepäivähoitaja vastaa oman ryhmän tuen tarpeen arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä varhaiskasvatusjohtajan sekä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

Esiopetus on selkeä jatkumo varhaiskasvatuksesta. Esiopetusta edeltävästä ryhmästä annetaan palautelomake esiopetukseen. Esiopetukseen siirtävistä pidetään myös siirtopalaveri tarvittavien tietojen siirtämistä varten. Siirtävissä asiakirjoissa on myös lastenneuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyölomake.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa oman ryhmän tuen tarpeen arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta. Hänen osaamistaan hyödynnetään muiden lapsiryhmien tuen tarpeessa olevien lasten erityisopetus- ja kasvatustehtävissä sekä muun henkilöstön konsultoinnissa ja ohjauksessa.

Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä on koordinoita lasten tuen tarpeita ja toimia yhdessä henkilöstön kanssa sekä työskennellä lasten kanssa. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja kiertää sovitusti varhaiskasvatuksen eri toimipaikoissa suhteutettuna tuen tarpeisiin. Hän tekee yhteistyötä lasten huoltajien, perusopetuksen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyshenkilöstön kanssa sekä tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä

Ryhmän tarkoitus on lisätä yhteistyötä yleisen, tehostetun ja erityisen tuen asioissa varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen kesken Lieksassa sekä kehittää ja ideoida lapsen tukeen liittyvää toimintaa. Ryhmä koostuu jokaisen päiväkotiryhmän ja perhepäivähoidon edustajasta. Mukana on myös laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Kokoontumisten teema valmistellaan etukäteen. Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat valmistelusta ja koollekutsumisesta yhteistyössä laaja-alaisen erityisopettajan kanssa. Ryhmä kokoontuu syksyllä ja keväällä.

Pielisen-Karjalan varhaiskasvatuksen erityisopettajat

Ryhmän tarkoituksena on välittää erityispedagogista tietoa sekä saada vertaistukea Pielisen-Karjalan varhaiskasvatuksen erityisopettajien kesken. Ryhmä kokoontuu erikseen sovittavasti.

Lastenneuvola

Lastenneuvolassa suoritetaan lasten terveystarkastukset vuosittain. Laajat terveystarkastukset tehdään lapsen ollessa 1,5-vuotias ja 4-vuotias. Lääkärin tarkastus on lapsen ollessa 18 kuukautta ja 4-vuotias. 18 kuukauden ikäisenä vauvalle tehdään neurologisen ja psyykkisen kehityksen arviointi, joka liittyy kasvuun, kehitykseen ja yleisvaikutelmaan. 2,5–3-vuotiaalle, 4-vuotiaalle, 5-vuotiaalle ja 6-vuotiaalle tehdään leikki-ikäisen lapsen neurologinen arvio (LENE). 5-vuotiaalle on puheseula Lumiukko-testillä. Kouluvalmiuksia arvioidaan 6-vuotisneuvolassa. LENEn poikkeamissa tai muissa kasvussa ja kehityksessä havaituissa pulmissa arvioidaan tarve puhe-, toiminta- tai fysioterapiaan sekä psykologille perheneuvolaan. Terveystarkastaja tai lääkäri tekee lähetteen. Lääkäri tekee tarvittaessa lähetteen myös erikoissairaanhoidon esim. lastenneurologille. Lasten neuvolapalvelut järjestää Lieksassa Pohjois-Karjalan hyvinvointialue SiunSote.

Neuvola ohjaa perheitä tarvittaessa varhaisentuen piiriin. Varhainen tuki auttaa perheitä itsenäisessä selviytymisessä, lähtökohtana on perheen omat voimavarat ja niiden hyödyntäminen. 1,5 - ja 4-vuotisneuvolassa keskustellaan koko perheen hyvinvoinnista laajennetusti. Perheille jaetaan neuvolasta materiaalia mm. ikään, ravitsemukseen, mediaan ja liikenneturvallisuuteen liittyvää tietoa sekä ohjeita puheen ja kielen kehityksen

tukemiseksi. Neuvolassa on käytössä myös Neuvokas perhe -ohjaus. Neuvola on mukana Turun Yliopiston Voimaperheet tutkimusohjelmassa. Voimaperheet -ohjelmaa tarjotaan 3- ja 4-vuotiaiden lasten vanhemmille. Mikäli lapsen kehityksestä tai perheen hyvinvoinnista on huolta, neuvolakäynti uusitaan tarpeen mukaan. Lapset puheeksi -menetelmä ollaan ottamassa käyttöön.

Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö tapahtuu lomakkeilla. Alle 3-vuotiaalle on oma lomakkeensa, samoin 4-vuotiaille oma ja näiden lisäksi on käytettävissä tarvittaessa avoin lomake. Lomakkeiden täyttäminen on varhaiskasvatuksessa lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla. Tiedonsiirto varhaiskasvatukseen ja lastenneuvolan välillä tapahtuu huoltajien luvalla.

Lastenneuvolan terveydenhoitaja osallistuu perhekeskustyöryhmän palaveriin ja opiskeluhoito/perhekeskustyöryhmään. Neuvola tekee yhteistyötä myös lastensuojelun ja varhaisen tuen kanssa yhteisiin asiakkaisiin liittyen.

Mikäli neuvolalomakkeeseen varhaiskasvatuksessa merkitään lapsen tarvitsevan kuntoutustarpeen arviota, varhaiskasvatuksessa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja täyttää sähköisen kuntoutustarpeen arviointilomakkeen. Hän lähettää lomakkeen varhaiskasvatuksen laaja-alaiselle erityisopettajalle, joka tekee siihen omat lisäyksensä. Sen jälkeen veo lähettää lomakkeen neuvolaan. Neuvolassa terveydenhoitaja haastattelee lapsen huoltajan/huoltajat kuntoutuksen tarpeeseen liittyen. HUOM! Lapsen huoltajille kerrotaan aina ennen lomakkeen lähettämistä, miksi lapsi ohjataan kuntoutustarpeen arvioon.

Opiskeluhoitotyöryhmä ja perhekeskustiimi

Moniammatillisen yhteistyöryhmän tehtävänä on toimia opiskeluhoillon ajankohtaisten ja paikallisesti tärkeiden asioiden kehittäjänä ja ilmiöiden tunnistajana. Työryhmä konsultoi, suunnittelee ja kehittää asiakastyötä. Tiimi koostuu perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, lastenneuvolan, varhaisen tuen ja perheneuvolan työntekijöistä. Työryhmät ja tiimit kokoontuvat säännöllisesti. Tiimejä vetää hyvinvointikoordinaattori.

Varhaisen tuen palvelut

Mikäli varhaiskasvatuksessa herää huoli lapsen käyttäytymisestä tai kehityksestä, vanhemmuudesta tai lapsen ja perheen hyvinvoinnista, voidaan perhe ohjata sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin. Siun soten (1.1.2023 alkaen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen) hallinnoimia palveluja lapsiperheille ovat mm. lapsiperheiden varhaisen tuen, perheneuvolan ja opiskeluhoillon palvelut, lastensuojelupalvelut sekä kuntoutuksen palvelut.

Lapsiperhepalveluiden tehtävään kuuluvat mm. sosiaalihuoltolain mukaiset tukipalvelut kuten sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, tukisuhteellisuus ja lapsiperheiden kotipalvelu sekä kasvatus- ja perheneuvonta, joilla kaikilla pyritään tunnistamaan, ehkäisemään ja helpottamaan lasten ja perheiden pulmia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lapsiperheiden palveluja yhteistyötä lapsiperhepalveluiden kanssa voidaan ehdottaa perheille esimerkiksi vanhemman uupumuksen, taloudellisten vaikeuksien, lapsen käyttäytymisen haasteiden tai perheenjäsenen äkillisen sairauden tai muun kriisitilanteen vuoksi. Lapsiperheiden palvelut ja niiden Lapsiperhepalveluiden myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin, joka toteutetaan lapsen ja perheen tarpeiden vaatimassa laajuudessa. Sosiaalihuoltolain mukaisen huoli-ilmoituksen tai yhteydenoton, ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tai lastensuojeluilmoituksen voi saada vireille tai perhe voi hakeutua itsenäisesti em. palveluihin esimerkiksi soittamalla pohjoisen alueen perhe- ja sosiaalipalvelujen yhteiseen palvelunumeroon tai sähköpostitse. Lapsiperheiden palvelujen Lapsiperhepalveluiden työntekijät antavat myös konsultaatioapua, ohjausta ja neuvontaa muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville tahoille ja osallistuvat moniammatillisiin tiimeihin.

Lapsiperheiden sosiaalihuoltolain mukaisista tukipalveluista sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja arvioi yhdessä perheen kanssa, millaisesta avusta ja tuesta perhe tai perheen jäsenet hyötyisivät. Pulmat voivat liittyä esimerkiksi kasvatuksellisiin asioihin, parisuhteeseen, terveydelliseen tilanteeseen, haastavaan elämäntilanteeseen tai äkilliseen kriisiin. Työtä tehdään yhdessä muiden tukea tarjoavien tahojen kanssa. Sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen tavoitteena on vähentää perheiden ongelmia sekä vahvistaa hyvinvointia.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa perhetyössä on keskustelua ja ohjaamista vanhemmuuteen ja arjen sujumiseen liittyvissä asioissa. Perhetyöllä tuetaan perheen toimintakyvyn vahvistamista ja perheen vuorovaikutustaitoja. Perhetyön tavoitteena on perheen elämänhallinnan ja omien voimavarojen tukeminen ja arjessa selviytymisen vahvistaminen. Perhetyö voi olla myös ryhmätöitä, harrastuksissa mukana olemista tai muuta perheen tilanteen kannalta tarkoituksenmukaista ammatillista työtä.

Lapsiperheiden kotipalvelu on puolestaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaista lapsiperheille suunnattua varhaista tukemista. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräraikaista. Kotipalvelulla tuetaan perheen omien voimavarojen vahvistumista ja arjessa selviytymistä esimerkiksi aikuisen tai lapsen lyhytaikaisesta sairastumisesta johtuvassa tilanteessa, perhettä kohdanneissa kriiseissä jne.

Perhe- ja sosiaalihuollon palveluista opiskeluhoollon palveluihin kuuluvat koulupsykologi - ja koulukuraattoripalvelut. Esikouluikäisille lapsille opiskeluhoollon palveluista tuotetaan koulukuraattoritoimintaa. Koulukuraattori on sosiaalialan ammattilainen esiopetuksessa ja koulussa. Kuraattoripalveluilla tuetaan oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kuraattori voi auttaa, jos esiopetuksen suorittaminen huolettaa, kaverisuhteissa tai kotiasioissa on pulmia, tai lapsen elämässä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Siun soten tuottamia kuntoutuspalveluita ovat toiminta, puhe- ja fysioterapia. Lasten kuntoutuspalveluissa arvioidaan lapsen kehitystä, taitoja ja valmiuksia, silloin kun lapsella on haasteita osallistua arjen eri tilanteisiin kotona tai varhaiskasvatuksessa. Toiminta-, puhe- ja fysioterapiaan ohjautetaan neuvolan terveydenhoitajan läheteellä. Toimintaterapiakuntoutus on yksi lapsen kasvun ja kehityksen tukimuoto. Toimintaterapia voi toteutua yksilö-, pari- tai ryhmämuotoisena. Toimintaterapeutti työskentelee tarpeen mukaan lapsen eri toimintaympäristöissä esim. päiväkodissa tai kotona. Myös etäkäynnit ovat mahdollisia. Toimintaterapeutti suunnittelee ja toteuttaa tukitoimia sekä ohjaa ja tukee vanhempia ja lapsen lähiverkostoa lapsen myönteisen kehityksen edistämiseksi.

Toimintaterapia-arvioinnista voi olla hyötyä silloin, kun vaikeudet näkyvät esimerkiksi:

- karkea- ja hienomotoriikassa (liikunnallisten taitojen ja käden taitojen oppiminen on vaikeaa)
- näönvaraista hahmottamista vaativissa toiminnoissa (rakentelu ja palapelien kokoaminen on työlästä, on vaikea löytää etsimiään tavaroita)
- arjen toimintojen sujuvuudessa (omatoimisuustaidoissa kuten pukemisessa ja ruokailussa, toiminnanohjailussa)
- aistimusten säätelyssä, mikä voi näkyä mm. huomattavana herkkyytenä erilaisille aistimuksille vaikeuttaen pukemista, peseytymistä tai ryhmässä olemista; lapsi voi olla myös vahvasti liikehakuinen tai erittäin pelokas liikekokemusten suhteen
- leikki- ja vuorovaikutustaidoissa (lapsi ei leiki, leikin ideointi tai eteenpäin vieminen on hankalaa, leikki on hyvin juuttuvaa tai järjestelevää, vuorovaikutuksessa toisten lasten/aikuisten kanssa on hankaluutta ikään nähden).

Lasten ja nuorten puheterapiassa tutkitaan ja kuntoutetaan 0–18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Painopiste on alle kouluikäisten lasten varhaiskuntoutuksessa. Tavallisimpia puheterapiaan ohjautumisen syitä ovat

- vuorovaikutuksen pulmat
- viivästynyt puheen ja/tai kielen kehitys
- epäselvä puhe
- epäily kielen kehityksen erityisvaikeudesta
- puhumattomuus
- änkytysoireet
- äännevirheet
- kaksi- tai monikielisyteen liittyvät puheen ja kielen kehityksen haasteet

Puheterapeutin tutkimuksissa selvitetään lapsen puheen ja kielen kehityksen taso ja vaihe sekä mahdolliset niihin liittyvät vaikeudet. Tutkimuksen kohteena ovat lapsen kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidot, leikkitaidot, puheen ymmärtäminen sekä puheilmaisuus kaikissa muodoissaan.

Lasten fysioterapiapalvelut

Lasten fysioterapiapalveluissa arvioidaan, tutkitaan ja tuetaan lapsen motorista kehitystä. Fysioterapeutti toimii lapsen normaalin ja poikkeavan motorisen kehityksen sekä tuki- ja liikuntaelinongelmien asiantuntijana lapsen eri ikä- ja kehitysvaiheissa.

Lasten fysioterapiassa tarjotaan lapsen vanhemmille/lähipiirille ohjausta, kuinka vahvistaa lapsen sensomotorista kehitystä arjessa ja auttaa lasta kokemaan mahdollisimman monipuolisia ja normaaleja liikemalleja. Tavoitteena on lapsen ikätasaisen liikkumisen ja leikin mahdollistaminen.

Lasten fysioterapia palvelee alle kouluikäisiä lapsia, sisältäen arviointia, tutkimista, lapsen ja perheen ohjausta sekä terapeuttista harjoittelua. Fysioterapia toteutuu pääasiassa vastaanottotyönä tarpeen mukaan kertakäyntinä tai terapiajaksoina. Myös ohjaus- ja terapiakäynnit kotiin tai päiväkotiin ovat tarvittaessa mahdollisia.

Lapsi ohjataan fysioterapiaan silloin, kun

epäillä lapsen liikunnallisen kehityksen viivästyminen, pysähtymistä tai taantumista

• ikätasojen motoristen taitojen haasteet, kömpelyys, lapsen poikkeavat liikemallit, rajoittunut tai yksipuolinen liikkuminen
lapsi varvastaa

- Jatkonut 3-6kk itsenäisen kävelyn oppimisen jälkeen
- Varvastaminen on toispuoleista
- Lapsi ei pysty laskemaan seisossa kantapäitä maahan

lapsella on tuki- ja liikuntaelinongelmia/kipuja, jalkojen asentovirheitä

Perheneuvola

Perheneuvola tarjoaa matalalla kynnyksellä ennaltaehkäisevää tukea lapsille ja heidän perheilleen yhteistyössä perheen muun verkoston kanssa. Perheneuvolan tavoitteena on tukea lapsen kehitystä sekä perheen hyvinvointia ja toimintakykyä. Työskentely sisältää perhe- ja kehitystasoarvioita, tunne-elämän tutkimuksia, ohjausta ja neuvontaa sekä hoidollista työtä. Perheneuvolassa työskentelee psykologeja ja sosiaalityöntekijä/perheterapeutti. Lastenpsykiatriin palvelut ovat käytettävissä tarvittaessa. Lisäksi perheneuvola tarjoaa konsultaatioapua muille lasten ja perheiden kanssa työskenteleville tahoille. Vanhempi, tai vanhemman suostumuksella varhaiskasvatuksen työntekijä, voi ottaa suoraan yhteyttä perheneuvolan palvelusihiteeriin tai suoraan työntekijöihin. Lastenneuvolan lääkäri tai terveydenhoitaja voi laatia lähetteen arvioidessaan lapsen ja perheen tarvitsevan perheneuvolan apua. Tiedonsiirto varhaiskasvatuksen ja perheneuvolan välillä tapahtuu huoltajien luvalla.

Lastensuojelu

Lastensuojelu tukee perhettä silloin kun sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ole yksin riittäviä tai mahdollisia ja lapsen turvallisen kasvun ja kehityksen varmistaminen sitä vaatii. Lastensuojelun työskentely tulee perheellä olevien muiden palveluiden rinnalle. Lapsi tulee lastensuojelun avohuollon asiakkaaksi, kun lastensuojelunasiakkuuden tarve on todettu sosiaalityöntekijän tekemässä palvelutarpeen arvioissa.

Lastensuojelutyötä tehdään yhdessä perheen, lähiverkoston sekä eri viranomaisten kanssa. Lastensuojelun avohuollossa lapsia, nuoria ja heidän perheitään tuetaan ensisijaisesti niin, että lapsi tai nuori voi kasvaa ja kehittyä omassa kodissaan. Suurin osa lastensuojelutyöstä tehdään avohuollon lastensuojelutyönä. Huostaanotto on viimesijainen keino turvata lapsi vakavasti vaarantuneessa tilanteessa. Lastensuojelun työntekijät selvittävät yhdessä lapsen tai nuoren ja perheen kanssa ongelmatilanteita ja pyrkivät löytämään heille sopivia ratkaisuja.

Työskentely suunnitellaan yhdessä perheen ja verkoston kanssa. Perhe voi saada lastensuojelusta osin samoja palveluja kuin varhaisesta tuesta. Lastensuojelu voi tarjota myös tehostettua perhetyötä ja sijaishuoltoa. Jos epäilet, että lapsella tai perheellä ei ole kaikki hyvin, sinulla on **työntekijänä velvollisuus ilmoittaa** huolestasi. Suosittelemme, että teet sen yhdessä perheen kanssa tai ainakin kerrot perheelle, että olet tekemässä ilmoituksen ja minkä takia. Ilmoituksen tekee se henkilö, jolla huoli herää.

Lastensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisella on *velvollisuus salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon tai huollon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä.*

Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa salassapitosäännösten estämättä myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa tehtynä sosiaalihuoltolain 35§:n mukaisena yhteydenottona tuen tarpeen arvioimiseksi edellyttäen, että yhteydenotto tehdään viipymättä ja että yhteydenoton yhteydessä varhaiskasvatuksen henkilöstö ilmoittaa yhteydenottoon johtaneet syyt.

Jos epäilet lapsen kohdistuneen väkivalta- tai seksuaalirikoksen, tee ilmoitus heti lapselle tai huoltajille kertomatta. Tee ilmoitus sekä poliisille että lastensuojeluun. Sitä kautta saat tarvittavat ohjeet. Poliisin hätänumero 112.

Lain mukaan ilmoitusvelvollinen on *velvollinen ilmoittamaan poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä, että lapseen on kohdistunut*

1. rikoslain (39/1889) 20 luvussa seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai

2. sellainen rikoslain 21 luvussa henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Maahanmuuttokoordinaattori

Koordinaattori avustaa asiakkaitaan varhaiskasvatusasioissa, selvittelee ja tiedottaa asioita. Tarvittaessa hän on tukena varhaiskasvatuspaikkaan tutustumisessa ja osallistuu varhaiskasvatussuunnitelman tekoon. Maahanmuuttokoordinaattori tekee yhteistyötä myös muiden viranomaistahojen (mm. maistraatti, maahanmuuttovirasto, Kela, TE-toimisto, koulu, perheneuvola ja lastensuojelu) kanssa.

Terapeutit

Terapiapalveluihin ohjaututaan lääkärin, lastenneuvolan tai erityistyöntekijän läheteellä. Terapeutit voivat työskennellä päiväkodeissa ja he osallistuvat varhaiskasvatuksessa monialaisiin palavereihin.

Kommunikaatio-ohjaaja

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Siun soten puheterapiapalvelujen kommunikaatio-ohjaajista osa työskentelee lasten ja osa aikuisten kanssa. Tyypillisesti lapsi ohjautuu kommunikaatio-ohjauksen piiriin käytyään ensin puheterapeutin vastaanotolla, jossa tarve puhetta tukeville tai korvaaville kommunikointikeinoille on todettu. Puheterapeutti, kommunikaatio-ohjaaja ja perhe pohtivat tämän jälkeen yhdessä, miten lapsen kommunikointia voitaisiin parhaiten tukea. Kommunikaatio-ohjaus voi toteutua ennen puheterapian alkamista, puheterapian rinnalla tai puheterapian päättymisen jälkeen.

Siun soten vammaispalveluiden erityisryhmien asiantuntijapalveluissa työskentelee myös kommunikaatio-ohjaaja. Hänen työskentelynsä suuntautuu lapsiin, nuoriin sekä aikuisiin. Kommunikaatio-ohjaaja toteuttaa koti- päiväkoti- ja koulukäyntejä yhteistyössä vammaispalveluiden erityisryhmien asiantuntijoiden kanssa.

Kommunikaatio-ohjaajien työnkuvaan kuuluu vuorovaikutustaitojen vahvistaminen ja niiden kehityksen tukeminen. Kommunikaatio-ohjaaja suunnittelee ja valmistaa tarvittavat materiaalit yksilöllisesti asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Lisäksi kommunikaatio-ohjaaja ohjaa materiaalien käytön asiakkaalle ja hänen läheisilleen sekä muihin arjen toimintaympäristöihin, kuten varhaiskasvatukseen ja kouluun.

Vammaispalveluiden sosiaaliohjaajat

Vammaispalveluiden sosiaaliohjaaja on Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Siun Soten työntekijä, jolle kuuluu vammaispalveluiden asiakkaiden ohjaus ja neuvonta. Hän ohjaa myös kehitysvammaisia asiakkaita, heidän perheitään ja lähihenkilöitään. Tehtävään kuuluu palveluista tiedottaminen ja ohjaus palveluiden hakemisessa, osallistuminen sovitusti kuntoutusprosessiin ja kuntouttavaan arkeen sekä toiminen sovitusti asiakkaan yhteistyöverkoston yhdyshenkilönä. Sosiaaliohjaaja toimii sosiaalityöntekijän työparina sekä itsenäisesti. Hän vastaa asiakkaiden erityishuollon palvelu- ja itsemääräämisoikeussuunnitelmien laatimisesta, tarkistamisesta sekä erityishuolto-ohjelman (EHO) valmistelusta. Kehitysvammaisten erityishuollon sosiaaliohjaaja osallistuu yhteistyöverkostojen palavereihin (esim. HOJKS-palaverit) sekä tapaa lasta ja varhaiskasvatuksen henkilöstöä eri toimipisteissä.

Kuntoutusohjaaja

Toimii yhdyshenkilönä ja monialaisten palaverien koollekutsujana tuen tarpeessa olevan lapsen asioiden hoidossa esim. keskussairaalan, huoltajien, varhaiskasvatuksen ja monialaisten toimijoiden välillä.

Muita toimijoita

Sosiaaliamies

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Yhteistyö muiden hyvinvointipalvelujen kanssa

Perusopetus, musiikkiopisto, kirjasto, museo, kulttuuri- ja liikuntatoimi

Evangelisluterilainen seurakunta

Toimii dialogisesti varhaiskasvatuksen yhteistyökumppanina katsomuskasvatuksessa tukien kunnan varhaiskasvatusta oman osaamisalueensa puitteissa. Katsomuskasvatus on kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastuulla. Yhteistyömuotoina ja oppimisympäristöjä rikastuttavina asioina ovat tutustuminen paikalliseen kirkkorakennukseen, kristillisiin perinteisiin sekä vuoden kiertoon liittyviin juhliin. Toiminnassa otetaan huomioon lapsia askarruttavat elämänskysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään Suomen evangelisluterilaisen kirkon Opetushallituksen ohjeen pohjalta kehittämää neljän korin mallia ”Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina”.

Katsomuskasvatuksen lisäksi tehdään yhteistyötä myös esim. uskonnollisten tilaisuuksien järjestämiseksi esim. joulun-, adventti-, pääsisäis- ja kevätkirjot, joissa esiintyy uskonnonharjoittamisen elementtejä. Myös muita positiivisen uskonnonvapauden tilaisuuksia toteutetaan varhaiskasvatuksen kanssa yhdessä suunnitellen ja toteuttaen. Seurakunta tarjoaa pyydettyä tukea myös varhaiskasvatuksen suru- ja kriisityölle.

Oppilaitosyhteistyö

Lieksan kaupungin varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä yliopistojen ja ammatillisten oppilaitosten, mm. Riverian ja Karelia AMK:n kanssa. Opiskelijat suorittavat työssäoppimisjaksoja ja heille tarjotaan mahdollisuuksia toteuttaa muita käytännön tehtäviä ja tapahtumia varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyössä. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä oppilaitosten kanssa.

Urheiluseurat

Yhteistyötä tehdään liikuntaan liittyvien aktiviteettien toteuttamisessa.

4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Tavoitteena on edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista (kuviot 1). Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön suunnittelema toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Tavoitteellisen ja inklusiivisen toiminnan perustan luovat arvoperusta (luku 2.4), oppimiskäsitys (luku 2.5), niihin pohjautuva toimintakulttuuri (luku 3) sekä monipuoliset oppimisympäristöt (luku 3.2), yhteistyö (luku 3.3), työtavat (luku 4.3) ja lapsen tuki (luku 5). Lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä heidän kasvuympäristöönsä liittyvät merkitykselliset asiat ovat toiminnan suunnittelun lähtökohtana. Lähtökohtana ovat myös luvussa 4.5 kuvatut oppimisen alueet. Laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytyksenä on suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen (luvut 4.2 ja 7). Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat osaltaan toiminnan suunnittelua (luku 2.7).

Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa paikallisella suunnittelulla (luku 1.2). Tavoitteita tarkennettaessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, niiden henkilöstörakenne ja muut ominaispiirteet. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava paikallinen suunnittelu sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat (luku 1.3) ovat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

4.7 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa Paikallisesti päätetään ja tarkennetaan seuraavia pedagogisen toiminnan tavoitteita, sisältöjä ja periaatteita huomioiden lasten ikä ja kehitys sekä eri toimintamuotojen ominaispiirteet. Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja sisältöjä eri toimintamuodoissa voidaan täsmentää paikallisissa suunnitelmissa.

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan ja tarkennetaan

- pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen periaatteita sekä seurannan ja arvioinnin käytäntöjä
- varhaiskasvatuksen pedagogisen dokumentoinnin periaatteita ja käytäntöjä
- monipuolisten työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavia periaatteita
- käytäntöjä, jotka tukevat lasten leikkiä inklusiivisten periaatteiden mukaisesti
- oppimisen alueiden tavoitteita ja sisältöjä
- lasten mielenkiinnon kohteiden ja osallisuuden huomioon ottamisen tapoja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa
- eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatuksen toteuttamista
- kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttamista, mikäli sitä järjestetään
- vieras- ja monikielisten lasten suomen/ruotsin kielen oppimisen tukemista
- perheen kielivalintoihin ja äidinkielen tukemiseen liittyvää yhteistyötä ja käytäntöjä.

VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN LIEKSASSA

Jokaisella varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvalla on tärkeä rooli pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisesta. Sitoutuminen yhteisesti sovittuihin asioihin ja rakentavaan vuorovaikutukseen osallistuminen ovat osa pedagogisesti toimivaa työyhteisöä. Tilaa annetaan pedagogiselle luovuudelle ja vapaudelle. Toiminta on kokeilevaa, sallivaa ja uudistuvaa.

SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMISEN KÄYTÄNTÖ	TOTEUTTAMINEN	SEURANTA JA ARVIOINTI
Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet	Luvun 1 mukaan	
Lieksan paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma	Linjaa ja velvoittaa kaikkien toimintamuotojen pedagogista toiminnan suunnittelua ja toteutusta Lieksassa	Päivitetään oph:n ohjeiden mukaan. Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (Lapsen vasu)	Laaditaan sähköisesti Daisyyyn kolmen kuukauden kuluessa hoitosuhteen alkamisesta Päivitetään vähintään vuosittain	Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja yhteistyössä muun kasvatushenkilöstön kanssa. Perhepäivähoitajat yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa
Koko päiväkodin yhteiset pedagogiset linjaukset toiminnan suunnittelusta, ja toteutuksesta ja arvioinnista	Varhaiskasvatuksen vastaavilla opettajilla on kokonaisvastuu koko päiväkodin toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta sekä arvioinnista ja kehittämisestä yhteistyössä muun henkilöstön kanssa, ottamalla huomioon lasten mielenkiinnon kohteet sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmät . Tavoitteena on suunnitelmien ja tavoitteiden toteutuminen . Pedagogisista työtavoista keskustellaan ja niitä kehitetään. Hyviä käytäntöjä jaetaan. Leikkiä kehitetään inklusiivisen periaatteen mukaan erilaisilla leikin tavoilla ja sisällöillä. Päiväkodin tiimien kanssa keskustellaan kaksi kertaa vuodessa pedagogiikasta sekä erilaisista työtavoista ja asetetaan yhdessä tavoitteet kaudelle. Koko talon yhteiseen suunnitteluun liittyvät asiat ja linjaukset pohditaan koko henkilöstön kesken syksyllä ja keväällä. Yhdessä sovitut asiat kirjataan. Toteutuneen toiminnan arviointi perustuu kirjattuihin tavoitteisiin. Laadunarvioinnin ja -kehittämisen työkaluna käytetään sähköistä Valssi-laadunarviointijärjestelmää. Laaditaan koko talon yhteinen vuosikello. Koko talon varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelupalaverit toteutuvat säännöllisesti.	Syksyllä ja keväällä Vastaava varhaiskasvatuksen opettaja vastaa toteutuksesta yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa Keskustelukierrokset: Varhaiskasvatusjohtaja, laaja-alainen erityisopettaja, päiväkotien johtaja, vastaava opettaja ja lapsiryhmän kasvattajat syyskaudella. Laaja-alainen erityisopettaja ja vastaava opettaja kevätkaudella yhdessä lapsiryhmän kasvattajien kanssa.

Päiväkodin ryhmien pedagoginen suunnittelu	<p>Varhaiskasvatuksen opettajilla on kokonaisvastuu toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista ryhmissä. Tavoitteena on suunnitelmien ja tavoitteiden toteutuminen. Ryhmän kasvattajien välille luodaan yhdessä yhteneväiset ja johdonmukaiset käytännöt.</p> <p>Pedagoginen ohjaus ja keskustelu ovat osa toimivaa ja kehittyvää tiimityötä.</p> <p>Ryhmässä laaditaan tiimisopimus ja ryhmävasu, johon kirjataan ryhmän toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin liittyvät käytännöt ja tavoitteet. Ryhmävasun tekoon osallistuvat myös lapset ja huoltajat.</p> <p>Viikkosuunnittelu ja toteutuneen toiminnan arviointi ryhmissä pyritään toteuttamaan koko henkilöstön kesken kerran viikossa.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettajat yhteistyössä muun kasvatushenkilöstön kanssa</p>
Perhepäivähoidon yksiköiden yhteiset pedagogiset linjaukset toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta	<p>Perhepäivähoidon ja toiminnan suunnittelu ja pedagogiset linjaukset toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatusjohtajan kanssa suunnittelupalavereissa ja säännöllisissä työkokouksissa.</p> <p>Perhepäivähoitajat vastaavat suunnitelmien toteutuksesta oman lapsiryhmän tarpeet huomioon ottaen.</p>	<p>Varhaiskasvatusjohtaja</p> <p>Perhepäivähoitajat</p> <p>Vastaavat lastenhoitajat</p>
Perhepäivähoidon ryhmäsuunnittelu	<p>Toiminnan toteutumista arvioidaan tiimissä yhteistyössä varhaiskasvatusjohtajan kanssa työkokouksissa ja suunnittelupalavereissa puolivuositain</p>	
Tuen yhteistyöryhmä	<p>Yhteistyöryhmä, joka pohtii tuen tasoihin liittyviä asioita sekä pedagogisten, rakenteellisten sekä hoidollisen tuen muotojen toteutumista.</p> <p>Kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.</p> <p>Ryhmään kuuluu varhaiskasvatusjohtaja, päiväkotien johtaja, ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat, esiopetuksen opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.</p>	<p>Päiväkotien johtaja.</p> <p>Varhaiskasvatuksen opettajat.</p> <p>Varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.</p>

PEDAGOGISEN DOKUMENTOINNIN KÄYTÄNNÖT LIEKSASSA

Pedagoginen dokumentoiminen on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi on tapa työskennellä yhdessä lasten kanssa ja toteuttaa lapsilähtöistä varhaiskasvatusta. Se mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.

KÄYTÄNTÖ	TOTEUTUS	VASTUU JA AIKATAULU
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma liitteineen	Ks. luku 1	Varhaiskasvatuksen opettajat
Lapsihavainnointi	Havainnointilomake sisältää kuvailua lapsen vahvuuksien, mieltymysten ja kiinnostuksen kohteista sekä perushoidon käytäntöjen sujumisesta ja havaintoja liittyen vuorovaikutus-, tunne- ja leikkitaitoihin, karkea- ja hienomotoriikkaan, kielen- ja puheenkehitykseen sekä ryhmässä työskentelyyn ja osallistumiseen.	<p>Havainnointiin osallistuvat kaikki ryhmän kasvattajat</p> <p>Pyritään säännöllisyyteen</p> <p>Asiat kirjataan.</p> <p>Lomake ryhmän tarpeita vastaava</p>

Lapsihaastattelu	Toteutetaan yksilöllisesti lapsen kanssa	Varhaiskasvatuksen opettajat yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa Lomake ryhmän tarpeita vastaava.
Lapsen tekemät työt piirustukset, maalaukset, valokuvat toiminnasta, lapsen omat tarinat kirjattuna, sadutus	Tallennetaan lapsen kansioon. Töihin merkitään päivämäärä. Annetaan huoltajille/lapselle hoitosuhteen päätyessä ryhmässä tai lapsen siirtyessä toiseen ryhmään.	Koko ryhmän henkilöstö
Valokuvat Videot	Tietoturvallisuuteen liittyvät asiat otetaan huomioon. Lupa kuvaukseen pyydetään huoltajilta Tiedot varhaiskasvatukseen –lomakkeella. Luvat päivitetään toimintakauden alkaessa molemmilta huoltajilta.	Koko ryhmän henkilöstö

TYÖTAPOJEN VALINTAA JA KÄYTTÖÄ OHJAAVIA PERIAATTEITA LIEKSASSA

Pedagogisen toiminnan suunnittelun lähtökohtana ovat lasten ikä, tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsilla on mahdollisuus osallistua, toimia aktiivisesti, kokeilla ja harjoitella erilaisia työtapoja ryhmässä sekä itsenäisesti. Lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, päättellemään ja ratkaisemaan ongelmia yhdessä.

Lieksan varhaiskasvatuksessa työtapojen valinnoissa korostuvat erityisesti leikki, vuorovaikutuksellisuus, kielenkehityksen tukeminen ja liikkuminen eri vuoden aikoina sekä sisällä että ulkona. Työtavoissa otetaan huomioon inklusion toteutuminen.

TYÖTAPA	TOTEUTTAMINEN
Lasten omatoiminen leikki sisällä, ulkona ja luonnossa eri vuodenaikoina	Lapsille annetaan mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Toimintaympäristö on leikkiin houkutteleva ja leikkejä rikastuttava. Leikkivälineet ovat selkeästi saatavilla ja niitä vaihdellaan ja kehitetään tarpeen mukaan. Pitkäkestoinen leikki mahdollistetaan pedagogisella suunnittelulla. Kasvattaja tukee ja havainnoi lasten keskinäistä vuorovaikutusta. Tavoitteena on, että jokainen lapsi kokee tulevansa kuulluksi leikissä ja kokee leikin itselleen merkitykselliseksi.
Ohjattu leikki sisällä, ulkona ja luonnossa eri vuodenaikoina	Aikuinen osallistuu aktiivisesti lasten leikkiin: <ul style="list-style-type: none"> - osallistuu leikkijänä, edistää leikkiä ja välittää leikkikulttuuria - kuuntelee ja tarttuu lasten ideoihin - ohjaa roolileikkiä - rakentaa yhteisöllisyyttä ja tukee sosiaalisia suhteita - rikastuttaa tietoisesti lasten kielellistä vuorovaikutusta, sanastoa ja käsitteistöä - havainnoi - takaa turvallisuuden, tasavertaisuuden ja mahdollistaa lapsen osallisuuden.
Pienryhmätoiminta	Mahdollistaa yksilöllisemmän ohjauksen ja huomioimisen sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä ryhmien välillä.
Liikunta sisällä, ulkona ja luonnossa eri vuoden aikoina	Lapsilla on mahdollisuuksia monipuoliseen ja omavalintaiseen liikkumiseen. Liikuntavälineistöä on vapaasti lasten saatavilla. Lasten kanssa leikitään liikuntaleikkejä sekä tutustutaan erilaisiin liikuntalajeihin. Lapsilla on mahdollisuus ohjattuun liikuntaan, jossa huomiota kiinnitetään mm. <ul style="list-style-type: none"> - sanallisten ohjeiden ymmärtämiseen - havainnollistamiseen (näyttäminen ja kuvat) - huomiota tekemiseen liittyvään sanastoon (kielen rikastuttaminen)

Tutkiminen	Aikuinen tarttuu lasten tutkimiseen liittyviin aloitteisiin, esittää avoimia kysymyksiä ja vahvistaa lasten <ul style="list-style-type: none"> - luovuutta, uteliaisuutta ja itsenäistä ajattelua - mahdollisuutta pohtia muotoihin, mittoihin ja lukumääriin liittyviä asioita - kiinnostusta luokitteluun, sarjoittamiseen ja vertailuun
Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu	Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia ilmaista itseään taiteen keinoin ja heillä on mahdollisuus osallistua ja saada elämyksiä. Kasvattaja tarjoaa lapsille mahdollisuuksia <ul style="list-style-type: none"> - kuunnella kuvakirjoja ja muuta lasten kirjallisuutta - laulaa, loruilla ja kertoa - toteuttaa draamaa ja eläytymistä - toteuttaa itseään eril. kuvataiteeseen liittyvien tekniikoiden parissa - tehdä käsityölliseen ilmaisuun kuuluvia asioita. Aikuinen havainnollistaa tekemistä ja opettaa kuvalliseen ja muuhun taiteelliseen ilmaisuun liittyvää sanastoa.
Digitaalinen osaaminen	Toimintaa toteutetaan lasten kanssa. Joka ryhmässä on sähköisiä laitteita.

OPPIMISEN ALUEIDEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT LIEKSASSA

Valtakunnallisissa varhaiskasvatuksen perusteissa olevat asiat toteutuvat myös lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa ja niiden tunteminen mahdollistaa monipuolisen varhaiskasvatustoiminnan.

OPPIMISEN ALUE	TAVOITE JA SISÄLTÖ
Kielten rikas maailma	Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa kielen ja vuorovaikutustaitojen kehittymisen tavoitteet sisältyvät kaikkeen toimintaan. Kasvattaja tiedostaa antamansa kielellisen mallin vaikutuksen, antaa tilaa lasten puheelle sekä kannustaa lapsia kielen käyttöön. Oppimisympäristöä pohditaan sanaston ja kielen käytön näkökulmasta; visuaalinen ympäristö sisältää sanastoa eri aihepiireistä. Kasvattaja antaa tilaa myös lapsen puheelle ja ilmaisulle (kerronta, lasten omat tarinat ja vuoron odottaminen). Lorujen, laulujen ja satujen havainnollistaminen ja mallintaminen auttavat lasta ymmärtämään ja keskittymään. Tukena käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia, joiden käyttöä pohditaan tapauskohtaisesti. Lasten kirjallisuus on vahvasti mukana toiminnan toteutuksessa. Lieksan kirjaston palveluita käytetään aktiivisesti. Lasten huoltajia opastetaan lasten kirjallisuuden käyttöön. Vieraskielisten lasten suomen kielen oppimista tuetaan ryhmässä. Aikuinen toimii aktiivisesti sanoittamalla omaa ja lasten toimintaa. Sanavarastoa laajennetaan arjessa. Apuvälineinä kommunikaatiossa käytetään esim. kuvakortteja. Lapsen oman äidinkielen käyttöä tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Työvälineenä lasten kielelliseen tukemiseen käytetään myös Roihusten perhe materiaalia. Varhaiskasvatuksen henkilöstön myönteisyys ja sensitiivisyys kannustaa lasten suomen kielen omaksumiseen. Lapsi oppii kieltä kokonaisvaltaisesti toiminnan edetessä. Leikki-tilanteet hyödynnetään. Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä voidaan käyttää tulkkauspalveluita. Keskeistä on ottaa huomioon ja kannustaa säilyttämään perheen kieli- ja kulttuuritausta.
Ilmaisun monet muodot	Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa tarjotaan monipuolisia ilmaisun mahdollisuuksia. Leikin tuoman kokemuksellisuuden lisäksi musiikin kuuntelu, soittaminen, laulaminen, musiikkiliikunta, tanssi, omat musiikkiesitykset, maalaaminen, piirtäminen, rakentelu, muovailu, ompeleminen, nikkarointi ja draama sekä eläytyminen ovat lapsille ominaisia tapoja toimia. Tähän toimintaan lapsilla tulee olla mahdollisuus sekä ohjatusti että omatoimisesti. Projektit, teemaviikot ja työpajat antavat laajempaa kokemuksellisuutta toimintaan. Näissä työtavoissa voidaan käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Yhteistyötahoina toimii paikallinen musiikkiopisto ja taidekoulu.
Minä ja meidän yhteisömmme	Lapsille kerrotaan lieksalaisuuteen liittyvistä asioista arvostavasti ja positiivisesti. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia vieraila vanhainkodeissa tai ikäihmiset voivat vieraila varhaiskasvatusyksiköissä (esim. teemalla isovanhempien lapsuuden leikit ja musiikki).

Lieksassa menneisyyteen, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen tutustaan lasten kanssa monipuolisesti. Lieksalla on monipuolinen ja rikas historia, johon voidaan tutustua lasten kanssa vieraillemalla Pielisen museossa sekä muissa historiallisissa kohteissa lähiympäristöissä. Lasten kanssa tutkitaan vanhoja valokuvia ja esineitä, vertaillaan uutta ja vanhaa, luetaan lapsille menneisyydestä kertovaa kirjallisuutta (esim. Mauri Kunnaksen Koirämäki-sarja). Menneeseen aikaan voidaan tutustua myös erilaisten perinneleikkien, laulujen ja lorujen kautta. Nykyhetkeä tarkastellaan erityisesti lasten mielenkiinnon kohteiden kautta. Mielenkiinnonkohteiden kautta tarkastellaan

ihmisten moninaisuutta. Pohdimme yhdessä tulevaisuutta ja miten voimme omilla taidoillamme vaikuttaa siihen. Tulevaisuuden pohdinta voidaan tehdä tulevan vuodenajan tapahtumien kautta tai yhteisen oppimisympäristön muokkaamisen kannalta. Lasten kanssa voidaan pohtia heidän unelmiaan. Pielisen museo on monipuolinen vierailukohta. Lieksan kirkko ja satama, muistomerkit ja patsaat kertovat lieksalaisuudesta.

Eettistä ajattelua tuetaan pohtimalla elämän suuria kysymyksiä lasten kiinnostuksen mukaan.

Juhlapyhiin liittyvät perinteet ovat osa lieksalaista varhaiskasvatusta (musiikki, ruoka, erilaiset tapahtumat, koristeet jne.) samoin kuin katsomuskasvatukseen liittyvä yhteistyö seurakuntien kanssa. Katsomuskasvatuksessa erilaisia katsomuksia tarkastellaan ryhmässä olevien katsomuksien kautta. Katsomuksiin tutustaan lapsentasoisesti ja kunnioittavasti. Uskonottomuutta käsitellään katsomusten rinnalla.

Hyvät tavat, ihmisten tasa-arvoinen kohtelu ja ystävyyden vaaliminen näkyvät lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa.

Lapset voidaan ottaa mukaan suunnittelemaan ryhmän yhteistä matkaa syksystä kesään.

Lieksalaiseen elämään liittyy myös valtakunnan rajan läheisyys, maaseutu ja karjalaisuus.

Tieto- ja viestintäteknologian avulla dokumentoidaan ja havainnollistetaan tähän liittyvää toimintaa.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa luonto ja vuodenaajat tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia järjestää monipuolista toimintaa: Pielinen, Lieksanjoki, metsät ja puistot.

Myös kaupungin keskustassa on hyviä tekemisen paikkoja ja tutkimuskohteita: leikkipuistot, urheilukenttä, julkiset rakennukset (mm. sillat ja vesitorni), jäähalli, uimahalli, tennishalli, tenniksen ulkokentät, liikuntahalli, frisbeerata ja liikennepuisto.

Retkeily eri muodoissaan on vahvasti osa lieksalaista varhaiskasvatusta. Retkeily eri tahoille tarjoaa uusia oppimisen paikkoja ja uusia oppimisympäristöjä. Lähimetsien lisäksi retkeilyyn sopivia kohteita löytyy mm. Lieksan hiihtokeskuksesta ja Reposuolta.

Luonnonvaraiset eläimet ja kasvit antavat paljon mahdollisuuksia tutkimiseen ja havainnointiin.

Ympäristökasvatusta toteutetaan myös perustettavalla metsäryhmällä, jolla on tukikohtanaan kota, josta käsin tehdään retkiä luontoon.

Lieksalaisia lapsia ohjataan kierrätykseen, säästävyyteen, kohtuullisuuteen ja kunnostamaan rikki mennyttä.

Teknologiakasvatusta toteutetaan tutkimalla erilaisten koneiden ja laitteiden toimintaa ja opetetaan niiden turvalliseen käyttöön.

Eri ympäristöissä toiminen ja tutkiminen antavat luontevan tavat vertailla, luokitella, löytää, etsiä, nimetä ja kuvailla asioita.

Matemaattista ajattelua tuetaan avaruudellisen hahmottamisen ja kielellisen ajattelun kautta esimerkiksi kiinnittämällä huomiota muotoihin, määriin ja muutoksiin erilaisissa arjen tilanteissa.

Tieto- ja viestintäteknologialla dokumentoidaan ja havainnollistetaan tähän liittyvää toimintaa.

Kasvan, liikun ja kehityn

Lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa lapset saavat liikuntaa päivittäin sekä ulkona että sisällä kaikkina vuodenaikoina sekä omatoimisesti että ohjatusti.

Huoltajille kerrotaan riittävän levon, liikunnan liikkumisen ja terveellisen ruokavalion merkityksestä lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille yhteistyössä lastenneuvolan kanssa.

Ruokakasvatus on osa lieksalaista varhaiskasvatusta ja toteutuu päivittäisissä ruokailutilanteissa monin eri tavoin kun ruokaa maistellaan, mietitään ruoan alkuperää, merkitystä ja arvoa.

LAPSEN OSALLISUUDEN HUOMIOON OTTAMINEN LIEKSASSA

Pedagoginen toiminnan suunnittelu ja toteutus lähtee lasten ja lapsiryhmän tarpeista ja kiinnostuksen kohteista. Lasten osallisuus toiminnan suunnitteluun on keskeistä ja siihen liittyviä käytäntöjä kehitetään ryhmissä.

TAPA	KÄYTÄNTÖ
Keskustelut huoltajien kanssa	Tutustumiskäynti hoitosuhteen alussa. Tuonti ja hakutilanteet.
Keskustelut lapsen ja koko lapsiryhmän kanssa	Osa ryhmän päivittäistä toimintaa.
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	Laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa.
Lapsen haastattelut	Käytäntöjä pohditaan ja kehitetään ryhmissä. Haastattelut ovat pedagogisia ja suunnitelmallisia.
Lasten leikin ja toiminnan havainnointi	Käytäntöjä pohditaan ja kehitetään ryhmissä. Havainnointi on pedagogista ja suunnitelmallista. Suunnitteluun kuuluu myös dokumentointi.
Tietoisuus lasten kulttuuri- ja harrastusmahdollisuuksien tarjonnasta sekä muista lapsia kiinnostavista asioista	Lieksassa lapsille tarjolla olevat harrastusmahdollisuudet. Lieksassa lapsille tarjolla olevat lastentapahtumat. Lasten ajankohtaiset elokuvat, lastenohjelmat televisiossa sekä erilaiset muut sähköisen median tarjoamat pelit yms. Lapsille mieluisat ja ajankohtaiset leikkivälineet. Lapsille mieluisat ja kiinnostavat sadut ja kuvakirjat sekä muut kirjaston tarjoamat palvelut.

5. Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatusta laissa on säädetty¹⁷. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään **lapsiryhmässä toteutetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään** lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Lasta kuullaan lapsen ikä ja kehitys huomioiden. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että

¹⁷ Varhaiskasvatustalaki 15 a §

jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

5.2.2. Monialainen yhteistyö

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatusta- ja perheneuvonnan ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä¹²⁷.

Varhaiskasvatusta järjestetään myös erikoissairaanhoidon piirissä. Varhaiskasvatustalujen ja sairaalan tai muun vastaavan tahon keskinäisellä yhteistyöllä varmistetaan varhaiskasvatuksen jatkuvuus lapsen kunnon ja jaksamisen mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen turvallisten ihmissuhteiden säilymiseen.

~~Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta¹²⁸. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisesta määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa¹²⁹.~~

5.2.3 Varhennettu oppivelvollisuus ja siihen liittyvä yhteistyö

Lapsi voi oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi tarvita varhennettua oppivelvollisuutta. Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa esiopetuksessa sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Lapsella on oikeus saada esiopetusta myös varhennettua oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Huoltaja päättää, osallistuu lapsi esiopetukseen 5-vuotiaana. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Kokonaiskuvan muodostamiseksi lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tulee tarkastella suhteessa lapsella ilmeneviin tuen tarpeisiin ja oppimisen edellytyksiin.

Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa päätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista. Varhennettuun oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisesta määrätään tarkemmin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

5.7 Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan varhaiskasvatuksessa annettavan tuen järjestämisen käytännöt päiväkodissa ja perhepäivähoidossa.

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan

- lapsen tuen järjestämistä ohjaavat paikalliset periaatteet ja käytännöt
- lapsen tuen tarpeen arviointiin liittyvät käytännöt ja vastuut
- tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa: pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelman täydentäminen tuen näkökulmasta luvun 5.5 mukaisesti, suunnitelman laatimiseen ja arviointiin liittyvät paikalliset vastuut ja käytännöt
- lasten ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön käytännöt tuen aikana
- monialainen yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- **Varhennetun oppivelvollisuuden tarpeen arviointi sekä siihen liittyvän yhteistyön rakenteet ja käytännöt**
- toiminta siirtymävaiheissa ja tiedonsiirtoon liittyvät käytännöt varhaiskasvatuksen aikana ja siirryttäessä esiopetukseen
- **Tuen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin kannalta välttämättömien tietojen siirtämiseen ja vaihtamiseen liittyvät käytännöt sekä niihin liittyvät yhteistyökäytännöt**
- tehostetun ja erityisen tuen sekä tukipalveluiden hallintopäätösmenettelyt (huoltajan ja lapsen kuuleminen sekä päätöksen laatiminen, muuttaminen ja kumoaminen).

Yleinen tuki

- yleisen tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- yhteistyö huoltajan ja lapsen kanssa
- menettelytavat ja yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa ja yleisen tuen järjestämisessä.

Tehostettu tuki

- tehostetun tuen käytännön järjestäminen
- toimintatavat lapsen tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa, tehostetun tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- menettelytavat ja yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa ja tehostetun tuen järjestämisessä.

Erityinen tuki

- erityisen tuen käytännön järjestäminen

- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä
- menettelytavat ja yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa, erityisen tuen järjestämisessä sekä tuen vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa
- ~~pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien lasten kohdalla lapsen ohjautuminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ja monialainen yhteistyö prosessissa~~
- yhteistyö muun varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa sekä muu yhteistyö, eri toimijoiden vastuut ja työnjako
- yhteistyö huoltajan ja lapsen kanssa
- toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tai yleisenä tukena.

Varhaiskasvatuslaissa säädetyt tuen muodot

- tuen käytännön järjestäminen
- yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken
- huoltajalle ja lapselle tiedottamiseen ja huoltajan ja lapsen kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat.

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa **Paikallisesti** määritellään tulkitsemis- ja avustamispalveluihin sekä apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet varhaiskasvatuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

LAPSEN TUKI LIEKSASSA

TUEN JÄRJESTÄMINEN LIEKSASSA

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallin mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on Lieksassa keskeinen rooli lapsen tuen tarpeiden havaitsemisessa ja huolen puheeksi ottamisessa huoltajien kanssa. Huolen herätessä asiasta keskustellaan heti huoltajien kanssa.

Huoltajille annetaan tietoa tukimuodoista ja heitä kannustetaan kertomaan omat havainnot lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä haasteista. Yhteistyö on sensitiivistä, luottamuksellista sekä lasta ja huoltajaa kunnioittavaa ja toteutuu inklusiivisten periaatteiden pohjalta (katso luku 3.) Kaikilla tuen tarpeessa olevilla lapsilla on varhaiskasvatuksessa oikeus sopia tukitoimiin huoltajien yhteistyöhalukkuudesta riippumatta. Varhaisella havaitsemisella ja sopivilla tukitoimilla pyritään ennaltaehkäisemään kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyviä pulmia myös jatkossa sekä luomaan sujuva jatkumo esiopetukseen.

Tuen tarpeen määrittely ja toteutuminen edellyttävät varhaiskasvatuksen henkilöstöltä riittävää havainnointia, dokumentointia ja arviointia. Monialaisen yhteistyön toteutuminen on myös keskeistä. Nivelvaiheet toteutetaan sovittujen käytänteiden mukaan.

Lieksassa tuen tarpeessa olevat lapset ohjautuvat varhaiskasvatuksen palveluiden piiriin huoltajien, varhaiskasvatuksen henkilöstön, lastenneuvolan, perheneuvolan, kehitysvammaisten erityishuollon tai lastensuojelun henkilöstön toimesta.

Inklusion periaatteiden mukaan tuen tarpeessa olevat lapset sijoitetaan Lieksassa päiväkoteihin tai perhepäivähoitoon. Keskeistä on löytää lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia mahdollisimman hyvin tukeva toimintamuoto. Inklusiivinen ja laadukas varhaiskasvatus vaatii yhteisistä arvoista, toimenpiteistä ja vastuista sopimista (katso luku 3.) Sijoituksesta sovitaan yhteistyössä huoltajien, päiväkotien johtajan, varhaiskasvatusjohtajan sekä mahdollisten muiden yhteistyötahojen kanssa.

Lieksan varhaiskasvatuksessa monialaiseen tukeen osallistuu koko varhaiskasvatusyksikön kasvatushenkilöstö yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.

TUEN TARPEEN ARVIOINNIN KÄYTÄNNÖT LIEKSASSA

TUEN TARPEEN ARVIOINNISTA LAPSIRYHMÄSSÄ

- Varhaiskasvatusryhmässä pohditaan henkilöstön havainnoista lähteviä asioita. Koko ryhmän henkilöstö osallistuu
- **Lapsihavainnointi:** mahdollisimman säännöllisesti ja suunnitelmallisesti tehdyt havainnot ryhmässä. Koko ryhmän kasvatushenkilöstö osallistuu. Vastuuta jaetaan; mm. sovitaan kirjaamisen tavoista, havainnointitilanteista jne. Sovitaan aikataulusta. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa havainnointiin liittyvästä suunnitelmallisuudesta ja toteutumisesta.
- Kirjauksia tuen tarpeesta: Miten asiat näkyvät? Tilanteet, joissa asiat tulevat esille? Mikä käytäntö toimii / auttaa / voisi toimia jne. Lapsen kuulemisessa hyödynnetään lapsen piirroksia, tarinoita, haastatteluja, valokuvia, videoita ja kädentöitä. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan käyttää varhaiskasvatukseen tarkoitettuja havainnointi- ja arviointimateriaaleja.
- Pohditaan havaintojen pohjalta **yleisen tuen keinoja**; oppimisympäristössä, toimintakulttuurissa, leikissä, opetuksessa, vuorovaikutuksessa. Yleisen tuen riittävyttä arvioidaan yleisen tuen arviointilomakkeella.
- Tehostetun ja erityisen tuen osalta arviointi toteutetaan tukisyklisuunnitelman avulla. Tukisyklisuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja arviointia tehdään laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan laatiman suunnitelman pohjalta yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa.
- **Tapaamiset ja keskustelut huoltajien kanssa.** Millaisia huomioita huoltajat ovat tehneet? Miten asiat näkyvät kotona? Keskustellaan ryhmässä tehdyistä havainnoista ja jo käytännössä toteutetuista menetelmistä / pedagogisista ratkaisuista.
- **Konsultaatio:** monialainen yhteistyö. Konsultaatiota voi käyttää kaikissa vaiheissa.
- **Lapsen tuki**
- Tuen tasot: yleinen, tehostettu ja erityinen
- Tuen muodot: pedagoginen, rakenteellinen ja hoidollinen. Tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan hallintopäätöksen mukaisesti.
- Jos lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän varhaiskasvatukseen, pidetään huolta yhteistyön suunnittelusta, toteutumisesta ja arvioinnista. Molemmat järjestäjät tekevät myös tarvittavat hallintopäätökset. Ryhmän koko kasvatushenkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen opettajan johdolla. Huoltajat Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Muut mahdolliset yhteistyötahot. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii yhteistyöstä.

LAAJA-ALAINEN VARHAISKASVATUKSEN ERITYISOPETTAJA

- Tekee lapsen tuen suunnittelua, toteutusta ja arviointia yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa moniammatillisesti ja monialaisesti toimien.
- Tekee hallintopäätösten valmistelut yhteistyössä ryhmän opettajan kanssa.
- Havainnoi ja arvioi lapsen taitoja ja tuen tarpeita ryhmässä, yksilöohjauksessa ja/tai pienryhmässä yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa
- Toteuttaa ja arvioi lapsen tehostetun ja erityisen tuen riittävyttä tukisyklisuunnitelman avulla ja kirjaa tuen tavoitteet ja arvioinnin e-vasuun tuen osioon
- Tukee ryhmien opettajia pedagogisten keinojen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa
- Käyttää tarvittaessa erityispedagogisia arviointimenetelmiä: mm. Lukiva, Kettu-testi, Roihusten eväsretki

TUEN YHTEISTYÖRYHMÄ

- pohtii tukeen liittyviä asioita
- Kokoontuu kaksi kertaa vuodessa
- Ryhmään kuuluu varhaiskasvatusjohtaja, päiväkotien johtaja, ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat, esiopetusryhmien opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

KOLMITASOINEN TUKI LIEKSAN VARHAISKASVATUKSESSA

Lieksassa lapsen tuen järjestämistä ohjaa kolmitasoisen tuen malli, jonka tarkoitus on helpottaa määrittelemään tuen tarpeessa olevan lapsen tilannetta ja hänelle sopivan tuen kohdentamista.

YLEINEN TUKI

Ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen on yleinen tuki. Se ei edellytä erityisiä tutkimuksia ja päätöksiä, vaan sitä voidaan antaa heti tarpeen ilmetessä osana varhaiskasvatuksen arkea. Kaikki lapset eivät kuitenkaan tarvitse yleistä tukea, vaikka hyötyvätkin tuen muodosta.

Yleistä tukea annetaan ensisijaisesti joustavin pedagogisin ja rakenteellisin järjestelyin lapsen omassa ryhmässä, tarvittaessa yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Mikäli lapsi saa yleistä tukea tukipalveluna (avustaja- tai tulkitsemispalvelut, laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama säännöllinen tuki), tehdään tuesta hallintopäätös.

Päätös tuesta tai sen purkamisesta tehdään Lieksan kaupungin hallintosäännön ja varhaiskasvatuslain 540/2018 3 § 3 luvun 15 § a-e mukaisesti.

Tiivis yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa on tärkeää.

Yleisen tuen riittävyttä arvioidaan tarvittaessa yleisen tuen arviointilomakkeella.

TEHOSTETTU TUKI

Tehostettuun tukeen siirrytään silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki on säännöllistä ja pitkäjänteistä.

Ennen tehostetun tuen hakemista arvioidaan lapsen yleisen tuen tukikeinot ja niiden riittävyys. Yleisen tuen arvioinnissa voidaan hyödyntää yleisen tuen arviointilomaketta. Jos lapsi on saanut yleistä tukea ilman hallintopäätöstä, tukikeinot ja niiden riittävyys kirjataan lapsen e-vasuun kohtaan "Mahdolliset muut kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät tarpeet sekä tuen toteuttamiseen liittyvät tavoitteet ja sovitut järjestelyt, tukipalvelut. Jos lapsi on saanut yleistä tukea tukipalveluna, yleisen tuen riittävyttä arvioidaan lapsen e-vasussa Lapsen tuki -osiossa.

Päätös tuesta tai sen purkamisesta tehdään Lieksan kaupungin hallintosäännön ja varhaiskasvatuslain 540/2018 3 § 3 luvun 15 § a-e mukaisesti.

Hallintopäätöksen jälkeen laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja laatii lapselle tukisyklisuunnitelman tavoitteineen yhteistyössä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ja kirjaa tavoitteet lapsen e-vasuun Lapsen tuki -osioon. Tukisyklisuunnitelman toteutumista ja tuen tasoa arvioidaan tukisyklin päättymisen jälkeen ja päätetään tuen jatkosta. Myös arvio ja jatkosuunnitelmat kirjataan lapsen e-vasuun lapsen tuki -osioon.

ERITYINEN TUKEA

Lapsille, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten, annetaan erityistä tukea. Erityinen tuki on vahvin tuen taso. Erityinen tuki on jatkuvaa ja kokoaikaista tuen tarvetta, jonka aikana on käytössä useita eri tukimuotoja ja tukipalveluita.

Tuki järjestetään yleisen tai pidennetyn varhennetun oppivelvollisuuden piirissä.

Ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä kuullaan lapsen huoltajaa/huoltajia. Erityisen tuen tarvetta arvioidaan monialaisesti ja moniammatillisesti. Päätös tuesta ja sen purkamisesta tehdään Lieksan kaupungin hallintosäännön ja varhaiskasvatuslain 540/2018 3 § 3 luvun 15 § a-e mukaisesti.

Hallintopäätöksen jälkeen laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja laatii lapselle tukisyklisuunnitelman tavoitteineen yhteistyössä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ja kirjaa tavoitteet lapsen e-vasuun Lapsen tuki -osioon. Tukisyklisuunnitelman toteutumista ja tuen tasoa arvioidaan tukisyklin päättymisen jälkeen ja päätetään tuen jatkosta. Myös arvio ja jatkosuunnitelmat kirjataan lapsen e-vasuun lapsen tuki -osioon.

Pidennetyn Varhennetun oppivelvollisuuden päättäminen ja purkaminen Lieksan kaupungin hallintosäännön mukaisesti.

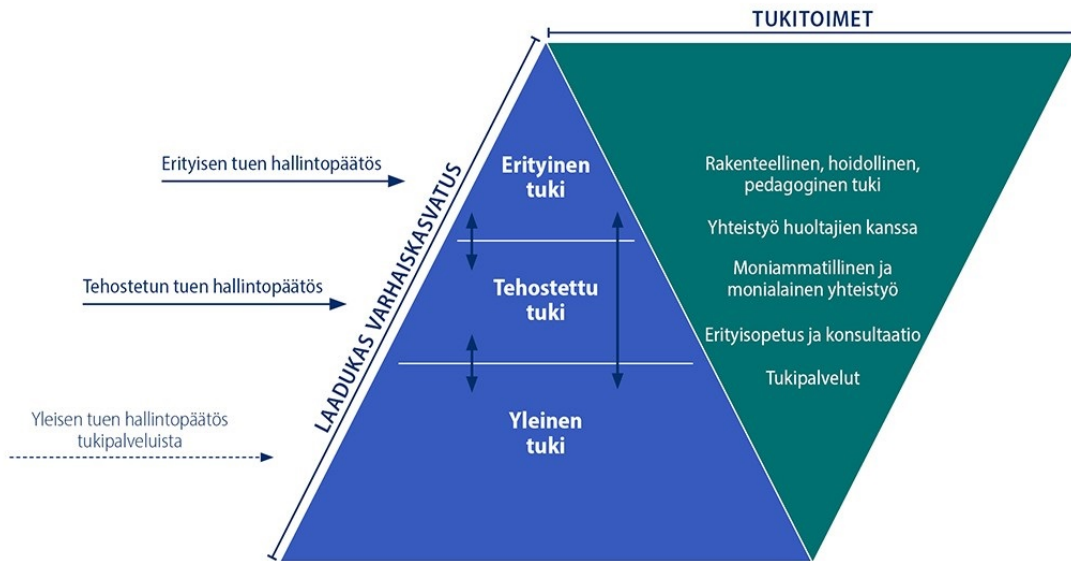
Tuen järjestämisestä ja sen muodoista sovitaan yhdessä ja ne kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Pidennetyn Varhennetun oppivelvollisuuden ja erityisen tuen päätöksen perusteluna tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään – sinä vuonna, kun lapsi täyttää viisi vuotta.

TUEN TOTEUTTAMINEN LIEKSASSA

Varhaiskasvatuksessa toteutettava tuki

VARHAISKASVATUKSEN TUEN PROSESSIN KULKU LIEKSASSA

Tuen tasosta päättäminen

Ryhmässä koko henkilöstö havainnoi lapsia ja havainnot kirjataan lapsen vasuun. Mikäli huoli lapsen kehityksestä herää, konsultoidaan laaja-alaista varhaiskasvatuksen erityisopettajaa ja huoli nostetaan keskusteluun huoltajan kanssa. On tärkeää, että ryhmän opettaja ilmoittaa laaja-alaiselle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle, milloin tukea tarvitsevan lapsen vasukeskustelu on tulossa, jotta erityisopettaja ehtii täyttää lapsen vasun omalta osaltaan ja arvioida yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa lapsen tuen riittävyys.

Varhaiskasvatuksen opettaja ja laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhdessä kartoittavat, mitä pedagogisia ratkaisuja ryhmässä on jo käytössä yleisen tuen osalta. Yleisen tuen riittävyttä arvioitaessa voidaan käyttää yleisen tuen arviointilomaketta. Arviointilomake löytyy Teamsista vaka tuen prosessi ja lomakkeet –kansiossa. Mikäli yleinen tuki ei riitä ja tarvitaan pidempiäkeistä tukea, varhaiskasvatuksen opettaja tai tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja on yhteydessä huoltajaan. Keskustellaan lapsen tuen tarpeesta ja tuen tasosta. Lasta hoitavan ryhmän opettaja toimii vastuuhenkilönä.

Huoltajien kanssa käydyn neuvottelun, vasukeskustelun tai monialaisen yhteistyöpalaverin aikana keskustellaan lapsen tuen tarpeesta ja tasosta. Kun päätös tuen tasolta toiselle siirtymisestä on tehty, laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja valmistelee huoltajien kuulemislomakkeen ja viranhaltijapäätöksen liitteen tukipäätökseen ja toimittaa paperit ryhmän opettajalle.

Tuen riittävyttä ja tehoa voidaan seurata lapselle tehdyn tukisyklisuunnitelman avulla, jonka laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja suunnittelee yhdessä ryhmän opettajan kanssa. Tukisyklisuunnitelmassa määritellään tuen keinot, joita lapsen ryhmässä ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan yksilö- ja pienryhmätuokioilla käytetään ja niiden tehoa arvioidaan yhdessä sovitun aikarajan puitteissa.

Kuuleminen

Ryhmän opettaja antaa huoltajalle laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan valmisteleman esitetyt viranhaltijapäätöksen liitteen tukipäätöstä varten tutustuttavaksi ja kuulee huoltajia. Sovitaan huoltajan kuulemisajankohdasta 7 vuorokauden sisällä palaverista, kuulemiskutsu annetaan molemmille huoltajille mieluiten myös kirjallisesti (lähinnä vain, jos huoltajaa ei tavoiteta muuten) esim. Daisy viestinä, samalla annetaan liite tutustuttavaksi huoltajalle. Kuulemisen ajankohta, tapa, suorittaja ja hänen virka-asemansa sekä huoltajan kanta asiaan kirjataan kuulemislomakkeelle. Kuuleminen voidaan suorittaa esim. kun huoltaja palauttaa viranhaltijapäätöksen liitteen (hallintopäätöslomakkeen) ryhmän opettajalle. Huoltajan kuulemisen suorittaa varhaiskasvatuksen opettaja tai hänen estyneenä

ollessaan laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kuulemisessa täydennetään tarvittaessa viranhaltijapäätöksen liitettä tukipäätöstä varten, yhdessä huoltajan kanssa. Kuulemisen voi suorittaa kasvokkain, Teamsissa tai puhelimitse.

Sovitun kuulemisen ja suoritettujen kuulemisen päivämäärät voivat olla samat, mikäli huoltajat haluavat tutustua hallintopäätöslomakkeeseen välittömästi. Kuulemislomaketta ei allekirjoiteta. Varhaiskasvatuksen opettaja päivää lomakkeen ja merkitsee samalla kuulemislomakkeeseen huoltajien kannan päätettävään asiaan sekä mahdolliset huoltajien tai lapsen esiin tuomat näkemykset asiaan liittyen sekä kuulemisen tavan. Kun kuuleminen on suoritettu, lomakkeet palautetaan laaja-alaiselle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle.

Hallintopäätösprosessi

Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja täyttää viranhaltijapäätöksen liitteen, jossa tulee näkyä **tuen taso**: (yleinen (jos tukipalveluja: apuvälineitä, tulkintemispalvelu (ei tarkoita tulkkipalveluja) tai laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan säännöllinen tuki), tehostettu tai erityinen tuki. **Tuen muodot**: rakenteellinen, pedagoginen, hoidollinen lisäksi aina maininta tehostetussa ja erityisessä tuessa: Rakenteellisena tukena lapsella on joko kerroin tai ryhmässä toimii avustaja. Mainittava on myös **järjestämispaikka**. Päätös koskee myös varahoitopaikkaa. Huoltajien yhteystiedoissa tulee olla osoitteet ja lapsen sotu kirjaamo varten. Uusi päätös tehdään myös silloin, kun tuki muuttuu tai päättyy. Tukea arvioidaan vähintään kerran vuodessa ja tarvittaessa.

Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja lähettää hallintopäätösvalmistelut yleisen ja tehostetun tuen osalta sähköisesti varhaiskasvatusjohtajalle ja kirjaamoon kirjaamo@lieksa.fi salattuna sähköpostina. Erityisen tuen ja pidennetyt oppivelvollisuuden hallintopäätösvalmistelut toimitetaan sähköisesti hyvinvointijohtajalle ja kirjaamoon.

Virallinen hallintopäätös lähetetään huoltajalle kirjaamon toimesta, laaja-alaiselle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle, päiväkodinjohtajalle ja lapsen ryhmän opettajalle päättäjän toimesta. Päätös liitetään lapsen vasuun. Päätöksessä mainitut tuen muodot syvennetään lapsen vasun tuen osiossa, laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimesta. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja siirtää hallintopäätökset Daisyyn lapsen vasun liitteeksi ja huolehtii tuen kertoimet ajan tasalle.

Rakenteellinen tuki toteutetaan Lieksan varhaiskasvatuksessa joko **kertoimilla** (erityisen tuen kerroin 2, tehostetun tuen kerroin 1.5 ja erikseen päätettävä kerroin 2.5 käyttö) **TAI avustajilla** (henkilökohtaisen avustajan alle menee 1 lapsi, ryhmäavustajan "alle" 4 kokopäivähoidossa olevaa lasta. Mikäli avustaja on jaettu useamman ryhmän kesken tai tekee osapäivä/viikkotyötä niin hänen "alleen" menee 2 tuen lasta. Mikäli ryhmässä on lisäkasvattaja niin hänelle lasketaan 7 laskennallista lapsipaikkaa ja 3.5 jos hän on osapäiväinen tai osaviikkoinen tai jaettu usean ryhmän kesken.

Huomioitavaa jos ryhmässä lisäkasvattajan resurssi käytetään täysimääräisesti, niin ryhmä on jaettava 14+14 koska enempää kuin 3 kasvattajan verran ei voi olla samassa ryhmässä, muussa tapauksessa, jos lisäkasvattaja on "ylimääräinen" 21 laskennallisen lapsen ryhmässä käytetään samaa mitoitusta tuessa kuin avustajan kohdalla.

Rakenteellisen tuen toteutus perustuu varhaiskasvatuslakiin:

35 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon *lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden* lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen.

PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Oppivelvollisuuslain 2§:ssä todetaan: "Jos perusopetuslaissa tarkoitettulle perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta 2 momentissa säädettyä aikaisemmin." (pidennetty oppivelvollisuus).

Pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvat sellaiset lapset, joiden arvioidaan tarvitsevan vahvempia (erityis)opetuksellisia ja muita tukitoimia mahdollisesti koko kouluaikaa. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen 6-vuotiaana alkava esiopetusvuosi kuuluu oppivelvollisuuteen. Ennen varsinaisen oppivelvollisuuden alkamista lapsella on oikeus vapaaehtoiseen (5-vuotiaana alkavaan) esiopetukseen päiväkodissa, jos huoltajat sitä haluavat. Mikäli lapsi osallistuu vapaaehtoiseen, oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen, perusopetuksen ensimmäinen luokka alkaa pääsääntöisesti sen lukuvuoden alusta, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Mikäli lapsi ei ole osallistunut vapaaehtoiseen, oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen, voi opetuksen järjestäjä huoltajien hakemuksesta myöntää luvan perusopetuksen myöhempään aloittamiseen. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen ensimmäisen luokan sen lukuvuoden alusta, jolloin hän täyttää kahdeksan vuotta.

Käytännössä pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa sitä, että lapsi käy ennen ensimmäistä luokkaa joko yksi- tai kaksivuotisen esiopetuksen (opetusta voivat antaa joko päiväkotit tai koulu). Tämän jälkeen lapsi siirtyy sellaiseen opetusryhmään, jonka on yhdessä huoltajien ja asiantuntijatahojen kanssa arvioitu parhaiten vastaavan lapsen tarpeita.

Lapsen huoltajat hakevat opetuksen järjestäjältä oikeutta pidennettyyn oppivelvollisuuteen erillisellä lomakkeella. Hakemus tarvittavine liitteineen toimitetaan lapsen varhaiskasvatus-/esiopetusyksikön opettajalle mahdollisimman pian sen jälkeen, kun asiantuntijasuositus pidennetystä oppivelvollisuudesta on saatu. Liitteeksi tarvitaan lääkärin tai psykologin lausunto. Hallintopäätöksen pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta ja samalla kertaa tehtävän päätöksen erityisen tuen antamisesta tekee opetuksen järjestäjä Lieksan kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Ks. varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma, luku 5.

Huoltajien kuuleminen lapsen ottamiseksi suoraan erityisen tuen piiriin ennen esiopetuksen alkamista

Perusopetuslain 17§:ssä sanotaan, että: "Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten."

Hakemus tarvittavine liitteineen toimitetaan lapsen varhaiskasvatus-/esiopetusyksikön opettajalle.

Varhennettu oppivelvollisuus ja siihen liittyvä yhteistyö

Lapsi voi oppimiskykyyn vaikuttavan vamma, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi tarvita varhennettua oppivelvollisuutta. Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa esiopetuksessa sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Lapsella on oikeus saada esiopetusta myös varhennettua oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi esiopetukseen 5-vuotiaana. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Kokonaiskuvan muodostamiseksi lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tulee tarkastella suhteessa lapsella ilmeneviin tuen tarpeisiin ja oppimisen edellytyksiin. Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa päätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista. Varhennettuun oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisesta määrätään tarkemmin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Hakemus tarvittavine liitteineen toimitetaan lapsen varhaiskasvatus/esiopetusyksikön opettajalle.

TUEN MUODOT

PEDAGOGISET TUEN MUODOT	
JÄRJESTELY	KÄYTÄNTÖ
Vuorovaikutus lapsen kanssa	Lapsi kokee tulevansa hyväksytyksi ja tärkeäksi oman itsensä. Hyvän ilmapiirin ylläpitäminen; mm. kielellinen ja ei kielellinen viestintä vuorovaikutuksessa, palautteen antaminen. Sensitiivisyys. Kiireettömyys.
Positiivinen pedagogiikka Inklusion toteutuminen	Lapsen vahvuksien huomioon ottaminen. Katso luku 2 ja 3.
Havainnointi ja dokumentointi	Tukeen liittyvien asioiden kartoitus. Katso tuen arvioinnin käytännöt Lieksassa, luku 5.
Arjen jäsentäminen	Päivä- viikkojärjestyksen selkeys. Siirtymätilanteiden suunnittelu ja siihen liittyvän porrastuksen käytännöt. Asioiden ennakkoinnin käytännöt. Arjentilanteiden eriyttämisen käytännöt. Toiminnan suunnitelmallisuus ja vastuista sopiminen henkilöstön kesken.
Kuvatuen hyödyntäminen. Tukiviittomien käyttö.	Koko ryhmä hyötyy. Lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä tuttuuden ja struktuurin lisääminen arkeen. Tuen intensiteetin vahvistuessa kuvia käytetään yhä yksilöllisemmin, systemaattisemmin ja suunnitelmallisesti.
Lapsen iän ja kehitystason mukainen toiminta ja opetus	Opetuksen eriyttäminen. Pienryhmätoiminta. Parityöskentely. Aikuisen sijoittuminen ja lähituki. Erialaisten opetusmenetelmien käyttö. Vertaistuen ja mallioppimisen hyödyntäminen. Opetuksen toiminnallisuuden ja monikanavaisuuden toteuttaminen. Tunnetaitojen harjoittelu ja oppiminen.

	<p>Palkkioiden käyttö: miten ja milloin? Miten lasten halutaan toimivan; keskustelu, sopimukset, viestinnän myönteisyys. Ohjeiden, tehtävien ja toimintojen pilkkominen osiin. Yhteisten sopimusten luominen.</p>
<p>Oppimisympäristö Toimintaympäristö</p>	<p>Lasten mielenkiinnonkohteiden huomioon ottaminen. Lasten sijoittelu ryhmässä. Aikuisen sijoittuminen ryhmässä. Lelujen ja toimintavälineiden sijoittelu ja merkintä; tavaroiden paikat. Liikkumisen sallimiseen liittyvät sopimukset. Tauotukseen liittyvät sopimukset lapsen vireyden huomioon ottaminen. Aistiherkkyyden huomioon ottaminen; ympäristön säätely.</p>
<p>Apuvälineiden hyödyntäminen</p>	<p>Tasapainotyyny, painopeitto, painotyyny, kuulokkeet, kuulosuojaimet, laidalliset tuolit, liukesteet, keskittymislelut. Tähän liittyvä sensitiivisyys ja sopimusten teko.</p>
<p>Leikin tukeminen</p>	<p>Lasten osallisuuden varmistus. Lasten leikki-ideoiden huomioon ottaminen. Leikkien suunnittelussa kuvatuen hyödyntäminen. Aikuisen rooli leikissä ja sen havainnoinnissa. Leikin hyödyntäminen oppimisen tukena. Leikin rikastuttaminen. Pitkäkestoinen leikki. Leikinvalintataulut ja aikuisen tuki leikissä.</p>
<p>Laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan rooli</p>	<p>Laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuki on jatkuvaa, jaksoittaista tai satunnaista. Hän konsultoi ryhmän henkilöstöä ja tekee yhteistyötä huoltajien ja muiden lapsen ympärillä työskentelevien ammattilaisten kanssa.</p>
<p>Tulkitsemispalvelut Avustamispalvelut</p>	<p>Pohditaan tapauskohtaisesti. Asiakkaalla on oikeus tarvittaessa tulkitsemispalveluihin.</p>

RAKENTEELLISET TUEN MUODOT

JÄRJESTELY	KÄYTÄNTÖ
Henkilöstön osaaminen tuen havaitsemiseen, sen toteutukseen liittyen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen	<p>Koulutukseen osallistuminen, omatoiminen opiskelu, mentorointi ryhmien kesken / päiväkotien kesken, reflektointikeskustelut.</p> <p>Koulutuksellista tukea omaan ryhmään ”paikan päälle”: moniammatillinen yhteistyö.</p> <p>Koulutuksellisen tehokkuuden lisäämisessä tavoitteena on yksilöllinen koulutukseen liittyvä suunnitelma jokaiselle varhaiskasvatuksen ammattilaiselle, mikä lisää valmiutta muutokseen arvioinnin kautta.</p> <p>Henkilöstö voi hakeutua omatoimisesti tarjolla olevaan koulutukseen esimiehen luvalla. Myös työnantaja voi velvoittaa henkilöstöä osallistumaan tarpeelliseksi katsomaansa koulutukseen.</p> <p>Laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tarjoama tuki ja konsultaatio.</p>
Ryhmän pienentäminen	Tukea toteutetaan joko kerrointen (vaikuttaa ryhmän kokoon) tai ryhmäavustajan muodossa henkilöstön ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Lapsiryhmän kokoa arvioitaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu ja tuen tarve sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Katso tarkemmin kohdasta Varhaiskasvatuksen tuen prosessin kulku.
Henkilömitoituksen lisääminen	<p>Henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta päätetään hallintosäännön mukaisesti. Asiaa hoitavat varhaiskasvatusjohtaja yhteistyössä päiväkotien johtajan / ryhmän henkilöstön ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.</p> <p>Avustajan tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan.</p> <p>Ryhmäavustajan palkkaamisesta päättää varhaiskasvatusjohtaja / päiväkotien johtaja yhteistyössä ryhmän henkilöstön ja laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa resurssien puitteissa.</p>

HOIDOLLISET TUEN MUODOT

JÄRJESTELY	KÄYTÄNTÖ
Ennaltaehkäisevä toiminta	<p>Lapsen tiedot varhaiskasvatukseen -lomake</p> <p>Laaditaan tapauskohtainen kirjallinen koonti yhteistyössä huoltajan kanssa, tarpeen mukaan moniammatillisesti.</p> <p>Koonti sisältää tilanteen kuvausta, arjen sujumiseen liittyvät käytännöt, tarvittavat toimenpiteet sekä tiedonsiirron käytännöt ja vastuut.</p> <p>Koonti toimii myös perehdytysmateriaalina sijaisille ja talon muulle henkilöstölle.</p>
Lapsen tarvitsema lääkehoito	Lapsen lääkehoitoa toteutetaan lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Lääkehoitosuunnitelma on osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.
Lapsen ruokavalioon liittyvät asiat	Lapsen erityisruokavaliosta tarvitaan terveydenhuollon laatima todistus.
Liikkumisen avustamisen tarve sekä apuvälineet	Erityisen tuen piirissä olevien lasten osalta hoitava / kuntouttava taho toimittaa tarvittavat apuvälineet lapsen käyttöön.
	Varhaiskasvatusjohtaja tekee hallintopäätöksen apuvälineistä.

Lapsen tarvitsema tuki suunnitellaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsen tuki ja siihen liittyvät käytännöt kirjataan lapsen e-vasuun Lapsen tuki kohtaan.

KIRJATTAVA ASIA	KÄYTÄNTÖ	VASTUU
<p>Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (e-vasu)</p> <p>Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana: Asiat kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.</p>	<p>Täytetään kaikille lapsille. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Kirjataan erityisesti huoltajien näkemykset ja lapsen vahvuudet sekä kiinnostuksen kohteet ja arjen tilanteisiin liittyvät asiat. Lapsen kasvusta ja kehityksestä laaditut asiakirjat (lausuntojen, arvioiden ja tutkimusten ajankohdat, seuraavat arviointikerrat sekä jatkosuunnitelmat).</p> <p>Lapsen tuki –osioon merkitään hallintopäätöksen mukainen tuki päivämäärineen. Lapsen tuki osioon kirjataan lapsen tukeen liittyvät pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset keinot. Lapsen tehostetun ja erityisen tuen toteutumista seurataan laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan laatiman tukisyklisuunnitelman avulla.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja / varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä ryhmän muun kasvatushenkilöstön kanssa.</p> <p>Laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa yhteistyössä.</p> <p>Perhepäivähoidossa kirjaamisesta vastaa perhepäivähoitaja yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa Suunnitelman laatimiseen voivat osallistua myös mahdolliset muut yhteistyötahot.</p>
HOJKS	<p>Erytistä tukea tarvitsevalle, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKS laaditaan viimeistään kolmen kuukauden kuluessa erityisen tuen päätöksestä. Huoltaja/huoltajat osallistuvat HOJKSin laadintaan. HOJKS sisältää mm. kuvauksen lapsen oppimisvalmiuksista sekä erityistarpeista. Lisäksi siinä kuvataan tavoitteet lapsen oppimiselle ja arjen tukikeinot. HOJKS päivitetään vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen vaatiessa.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tarvittaessa yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Perhepäivähoitajat laativat suunnitelman yhdessä kiertävän laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan tai varhaiskasvatusjohtajan kanssa.</p> <p>Käytetään Wilmassa olevaa lomaketta</p>
Palaverit	Kaikki lapsen asioista pidetyt palaverit, joihin varhaiskasvatuksen henkilöstö on osallistunut, kirjataan lapsen vasuun.	
Yhteistyö lapsen huoltajien kanssa	Kirjataan sovitut käytännöt sekä vastuu niiden toteuttamisesta.	
Apuvälineet Tehdään hallintopäätös.	Käytössä olevat apuvälineet	Varhaiskasvatusjohtaja

YHTEISTYÖN KÄYTÄNNÖT HUOLTAJAN KANSSA TUEN AIKANA LIEKSASSA

YHTEISTYÖMUOTO KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

Päivittäiset tapaamiset Varhaiskasvatuksen henkilöstö toimii aloitteellisesti. Koko henkilöstö osallistuu toteutukseen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	<p>Tehdään noin 3 kk aikana hoitosuhteen alettua. Vuorohoidossa olevien lasten osalta suunnitelman toteutus sovitaan erikseen, kuitenkin noin puolen vuoden sisällä.</p> <p>Päiväkodissa suunnitelman laatimisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja tai erityisopettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen muun kasvatushenkilöstön kanssa. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa lapsen tukiosiota ja tuen arvioinnista.</p> <p>Perhepäivähoidossa ja ryhmäperhepäivähoidossa suunnitelman laatii perhepäivähoitaja. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä laaja-alaisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa lapsen tukiosiota ja tuen arvioinnista.</p>
Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman päivitys	<p>Varhaiskasvatuksen henkilöstö huolehtii päivitysajankohdasta.</p> <p>Sovitaan mahdollisuuksien mukaan päivityksestä jo suunnitelman laatimisen yhteydessä ja se kirjataan suunnitelmaan.</p>
Monialaiset palaverit	<p>Monialaiset palaverit toteutuvat tapauskohtaisesti.</p> <p>Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee olla perillä sovitusta käytännöstä ja vastuista. Asia kirjataan varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä mahdolliseen HOJKSiin.</p>

MONIALAINEN YHTEISTYÖ TUEN AIKANA LIEKSASSA

Katso luku 3

SIIRTYMÄVAIHEET JA TIEDONSIIRTO TUKEEN LIITTYEN LIEKSASSA

Katso luku 2.

YHTEISTYÖ MUUN VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN KANSSA LIEKSASSA (VASTUUT JA TYÖJAKO)

Katso luku 2.

TIEDONSIIRTO VARHAISKASVATUKSEN AIKANA JA SIIRRYTTÄESSÄ ESIOPETUKSEEN

SIIRTYMÄ	KÄYTÄNTÖ	VASTUU
Lapsi vaihtaa paikkaa varhaiskasvatuksessa	<p>Perheellä on mahdollisuus tutustua uuteen hoitopaikkaan ja saada kirjallista materiaalia arjen käytäntöihin liittyen (Mm. Tervetuloa... -esitteet).</p> <p>Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalomake, joka sisältää tehostetun tuen suunnitelman tai HOJKS-lomakkeen, siirtyy liitteineen uuteen paikkaan varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta.</p> <p>Siirtokeskustelu pidetään aina tuen tarpeessa olevasta lapsesta lähettävän ja vastaanottavan tahon kesken yhteistyössä huoltajien kanssa.</p>	<p>Päiväkotien johtaja.</p> <p>Lähettävän ja vastaanottavan varhaiskasvatuspaikan henkilöstö: varhaiskasvatuksen opettaja tai erityisopettaja ja perhepäivähoitaja</p> <p>Tiedonsiirtolupa sisältyy Lapsen tiedot varhaiskasvatukseen -lomakkeeseen.</p>
Lapsi siirtyy esiopetukseen	<p>Perheelle (lapselle) järjestetään keväällä tutustumispäivä esiopetukseen.</p> <p>Kopio lapsen e-vasusta, tarvittavat lausunnot, neuvolalomake sekä palautelomake varhaiskasvatuksesta siirtyvät suoraan varhaiskasvatuspaikasta esiopetukseen.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja.</p> <p>Laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja</p> <p>Koulun erityisopettaja.</p> <p>Vastaava lastenhoitaja.</p> <p>Perhepäivähoitaja.</p> <p>Esiopetuksen opettaja.</p>

**Lapsi jää pois varhaiskasvatuksesta
tai muuttaa pois paikkakunnalta**

Siirtopalaverin järjestämisestä varhaiskasvatuksesta
esiopetukseen vastaa lähettävän ryhmän vastaava.

Kopio lapsen e-vasusta, luovutetaan huoltajalle, joka
toimittaa asiakirjan mahdolliseen uuteen
hoitopaikkaan tai esiopetukseen.

E-vasuun kirjataan, milloin vasun kopio on luovutettu
huoltajalle.

Mahdolliset muut monialaiseen työryhmään
kuuluvat henkilöt.

Tiedonsiirtolupa sisältyy Lapsen tiedot
varhaiskasvatukseen -lomakkeeseen.

Päiväkotien johtaja.
Varhaiskasvatusjohtaja.
Varhaiskasvatuksen opettaja tai erityisopettaja.
Perhepäivähoitaja
Hallintoavustaja

6. Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus

Kaikessa varhaiskasvatuksessa noudatetaan laissa, sopimuksissa ja näissä perusteissa varhaiskasvatukselle asetettuja yleisiä tavoitteita ja toimintaperiaatteita. Nämä tavoitteet ja toimintaperiaatteet koskevat myös vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvaa varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi tarjota varhaiskasvatuspalvelua, joka perustuu vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen. Tällaisia ovat esimerkiksi Steiner-, Montessori-, Freinet- ja Reggio Emilia -pedagogiikat tai tiettyyn katsomukseen perustuva varhaiskasvatuspalvelu.

Huoltajan valitessa lapselleen vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuvan varhaiskasvatuspalvelun, tulee huolehtia siitä, että huoltaja saa riittävästi tietoa toiminnan erityistavoitteista ja arvoista.

6.1 Paikallisesti päätettävät tarkennettavat asiat

Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voi olla omaleimainen, mutta se ei voi olla ristiriidassa varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää ja kuvaa suunnitelmassa tarkentaa sen lisäksi, mitä perusteasiakirjassa aiemmin määrätään,

- mitkä ovat vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen liittyvät varhaiskasvatuksen arvoperustaa, pedagogisia periaatteita ja ratkaisuja täydentävät näkökulmat
- miten nämä näkökulmat tulevat esille varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, työtavoissa ja pedagogisessa toiminnassa.

VAIHTOEHTOISEEN PEDAGOGIIKKAAN TAI ERITYISEEN KATSOMUKSEEN PERUSTUVA VARHAISKASVATUS LIEKSASSA

Moninaiset perheet ja katsomukset huomioidaan lieksalaisessa varhaiskasvatuksessa.

7. Toiminnan Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Toiminnan Arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain, ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja perusteita tarkentavan paikallisen suunnittelun toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.¹⁸ Arvioinnin kohteena ovat varhaiskasvatuslain toteutuminen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määräytyt periaatteet, sisällöt ja tavoitteet. Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, ja säännöllistä ja jatkuvaa. Systemaattinen arviointi edellyttää järjestäjältä toimivaa arviointijärjestelmää ja laadunhallintaa. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on kehittää varhaiskasvatusta varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä edistää lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. edellytysten parantaminen¹⁹. Paikallisen Suunnitelmallisen varhaiskasvatuksen ssuunnitelman ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisella ja paikallisella tasolla. kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.

Kansallisen tason arviointien arvioinnin tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa. Kansallisen tason arvioinnit palvelevat varhaiskasvatuksen kehittämistä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti²⁰. Arviointitietoja voidaan hyödyntää myös kansainvälisissä vertailuissa.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatuksen suunnittelua ssuunnitelmia ja niiden sen toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä-, yksikkö-, toimipaikka- ja lapsiryhmätason arviointikokonaisuudesta ja arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. On tärkeää, että paikallisilla päättäjillä, huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ajantasaista tietoa varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja sen laadusta. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa²¹. Järjestäjä- ja yksikötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin²².

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset

¹⁸Varhaiskasvatuslaki 24 §

¹⁹ Varhaiskasvatuslaki 24 §

²⁰ Laki kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta (1295/2013) 1 §

²¹ Varhaiskasvatuslaki 24 §

²² Varhaiskasvatuslaki 20 §

työtavat, toiminnan sisältö, tai oppimisympäristöt tai kielen kehityksen tukeminen. Lapsen tuen (luku 5) toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde. Arvioinnin ja kehittämisen jatkuvaan prosessiin kuuluu tärkeänä osana pedagoginen dokumentointi (luku 4.2).

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Arvioinnilla edistetään lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeää arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut pedagogisen toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tätä arviointitehtävää kuvataan tarkemmin luvussa 5.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kunkin luvun lopussa, olevat paikallisesti päätettävät tarkennettavat asiat ohjaavat paikallisen varhaiskasvatuksen arvioinnin suunnittelua ja toteuttamista. Varhaiskasvatuksen järjestäjä kehittää varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia sekä sitä kautta niiden laatua ja toimivuutta. varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa sekä sen arvioinnin suunnittelussa ja toteuttamisessa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä tarkistaa varhaiskasvatussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta. Lisäksi paikalliset tarpeet ja kehittämistyön tulokset ohjaavat arviointia.

7.2 Paikallisesti päätettävät tarkennettavat asiat

Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa tarkennetaan perusteissa kuvattuja varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin periaatteita ja käytäntöjä. Lisäksi paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa päätetään ja kuvataan, miten Paikallisesti tarkennetaan perusteissa kuvattuja varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin ja kehittämisen periaatteita ja käytäntöjä. Lisäksi tarkennetaan

- varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa
- lapsen tuen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa
- lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja parantamisessa
- arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään varhaiskasvatuspalvelujen johtamisessa ja kehittämisessä
- arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.
- Miten varhaiskasvatustarpeen ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden määräämien tavoitteiden toteuttamista ja toteutumista arvioidaan paikallisesti
- Miten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sekä tarkentavan paikallisen suunnittelun toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa ja eri arviointikokonaisuuden tasoilla
- Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen
- Miten lasten mielipiteet selvitetään ja otetaan huomioon varhaiskasvatusta arvioitaessa
- Miten huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin ja kehittämiseen

- Miten lapsen tuen toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa
- Miten lapsilta, huoltajilta ja muilta yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä
- Miten arvioinnissa saatuja tietoja hyödynnetään varhaiskasvatuspalvelujen johtamisessa ja kehittämisessä
- Miten arvioinnin keskeiset tulokset julkistetaan.

PEDAGOGISEN TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN LIEKSASSA

TAPA

KÄYTÄNTÖ

Varhaiskasvatuksen ohjausryhmä

Kokoontuu n. kerran kuukaudessa.

Ryhmään kuuluvat varhaiskasvatusjohtaja, päiväkotien johtaja, vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat, yhdysesiopeettaja ja laaja-alainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Työyhteisöjen työpaikka- ja suunnittelupalaverit Kasvatusillat (koko kaupungin yhteiset ja yksiköiden omat/yhteiset)

Varhaiskasvatusjohtaja, päiväkotien johtaja sekä päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat toiminnan toteutumisesta. Osallistujina koko varhaiskasvatuksen henkilöstö.

Päiväkotien varhaiskasvatuksen opettajien yhteistyöryhmä

Päiväkotien vastaavat varhaiskasvatuksen opettajat vastaavat ryhmän koolle kutumisesta syksyllä ja keväällä.

Lapsen tukeen liittyvät asiat

Varhaiskasvatuksen tuen yhteistyöryhmä; syksyllä ja keväällä.

PALAUTE JA SEN HYÖDYNTÄMINEN LIEKSASSA

PALAUTE

HYÖDYNTÄMISEN KÄYTÄNNÖT

VASTUU TOTEUTUMISESTA

Päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa haku- ja tuontitilanteissa

Otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa

Koko kasvatushenkilöstö.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa

Varhaiskasvatuksen opettajat.

Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyysskysely

Otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja käytäntöjen kehittämisessä ja arvioinnissa. Kyselyn anti käydään läpi ryhmien työpaikkapalaverissa. Varhaiskasvatuksen asiakaskyselyyn ja huoltajille tehtäviin kyselyihin liittyvät tulokset julkaistaan Lieksan kaupungin kotisivuilla ja saatetaan tiedoksi hyvinvointilautakunnalle.

Varhaiskasvatusjohtaja. Päiväkotien johtaja.

Huoltajille tehtävät kyselyt

Toteutetaan tarvittaessa ryhmittäin.

Päiväkotien johtaja. Ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat.